

30. Perjantaina 31 päivänä maaliskuuta 1989

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Asetus 10 päivältä helmikuuta 1989 lääkintöhallituksen ja sosiaalhallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakauttamisesta.....

Mainittu asetus (A n:o 1)

Talousvaliokunnan mietintö n:o 2

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi raastuvanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 67/1988 vp.

Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

3) Ehdotus laiksi maistraatista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 89/1988 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 2

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

5) Hallituksen esitys n:o 40 laiksi vuodelta 1989 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

6) Hallituksen esitys n:o 30 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusverosta

7) Hallituksen esitys n:o 29 Outukumpu Oy:n ulkomaisten lainojen valtion takauksista

8) Hallituksen esitys n:o 31 laiksi öljyjättemaksusta annetun lain muuttamisesta

9) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 7 §:n muuttamisesta

10) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi ilmansuojelulain muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 37 laiksi säädöksissä viitattavien standardien kielestä

12) Ed. Paloheimon ym. lakialoite n:o 20 laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

13) Ed. Lahti-Nuuttilan ym. lakialoite n:o 22 laiksi avioliittolain 48 §:n muuttamisesta

14) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 23 eräksi tasavallan presidentin valtaoikeuksien tarkistamista tarkoittaviksi laeiksi

15) Eduskunnan palkkavaltuuskunnan toimintakertomus vuodelta 1988 (K n:o 2)

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander sekä edustajat Ahde, Ahonen, Alaranta, Andersson, Antvuori, Dromberg, Hacklin, Hautala, Hokkanen, Huuhtanen, Ikonen, Jansson, Jouppila, Järvenpää, Jäätteenmäki, Karkinen, Kauppinen, Kääriäinen, Lapiolahti, Laurila, P. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Louekoski, Melin, Mönkäre, Nyman, Paasio, Paavilainen, Perho, Pietikäinen, Puisto, Puolanne, Puska, Ranta, Rehn, Riihijärvi, J. Roos, Skin-

Siv.

932

„

„

„

935

„

936

„

937

Siv

912

„

„

913

931

„

nari, Soininvaara, Tähkämaa, Vastamäki, Wasz-Höckert, Viljanen, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Liikanen ja Louekoski sekä yksityisasioiden takia edustajat Ahonen, Alaranta, Hacklin, Hokkanen, Jansson, Melin, Nyman, Paavilainen, Perho, Pietikäinen, Puolanne, Ranta ja Viljanen, tulevan huhtikuun 4 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Paasio ja Skinnari ja yksityisasioiden takia ed. Tähkämaa sekä ensi huhtikuun 7 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Andersson, Antvuori, Dromberg, Huuhtanen, Ikonen, Jouppila, Kauppinen, Lapiolahti, Laurila, Lindroos, Mönkäre, Puisto, Puska, J. Roos, Soininvaara, Vastamäki ja Wasz-Höckert.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan maaliskuun 23 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 34, 35 ja 39, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus 1988

Puhemies: Ilmoitetaan, että edustajille on jaettu eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1988. Tämä kertomus on annettu pankkivaliokunnalle, jonka valtiopäiväjärjestyksen 50 §:n mukaan tulee tutkia Suomen Pankin hallintoa ja tilaa. Eduskunta päättäneen tehdä asiasta ilmoituksen pankkivaliokunnalle.

Hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 31, 32, 35, 37, 38, 43, 48 ja 51. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Asetus 10 päivältä helmikuuta 1989 lääkintöhallituksen ja sosiaalihallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta

Ainoa käsittely

Mainittu asetus (A n:o 1)

Talousvaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi raastuvanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 67/1988 vp.

Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi maistraatista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 89/1988 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 2.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 5) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Tämä hallitus ei tule korottamaan liikevaihtoveroa eikä laajentamaan sen pohjaa. Arvatkaa, kuka näin sanoi. Hän oli Erkki Liikanen, valtiovarainministeri, tässä samassa eduskunnan salissa loka-kuun 6 päivänä 1988, siis vain muutama kuu-kausi sitten. Tuolloin ministeri Liikanen vastasi valtiovarainministeriön puolesta kansanedustajan, ystäväni Esko Seppäsen eduskuntakyselyyn. Nyt valtiovarainministeriö kuitenkin esittää liikevaihtoveron korotusta.

Hallitusmuodon mukaan presidentti kutsuu ministereiksi rehellisiksi ja taitaviksi tunnettuja syntyperäisiä Suomen kansalaisia. Varmaankin kaikki hallituksessa olevat ovat syntyperäisiä suomalaisia. Liikemiehet tuntuvat pitävän heitä hyvin taitavinakin, ainakin gallupien mukaan, mutta miten lieenee tuon kolmannen vaatimuksen laita? Minusta ei ole rehellistä, että eduskunnalle ja sitä kautta kansalle ilmoitetaan ensin, että liikevaihtoveroa ei koroteta, ja sitten sitä kuitenkin korotetaan, niin kuin nyt ehdotetaan, ensin väliaikaisena ja sitten perään pysyvästi. Sehän tässä selvänä suunnitelmana on.

Rehellistä ei ollut hallituksen osalta myöskään koko se tiedottaminen, joka ns. verouudistukseen liittyi. Vaalien allahan Suomen kansalle ilmoitettiin joka kotiin veromarkoilla jae-tulla verotiedotteella, että verotus kevenee. Tuo otsikko olisi ollut totta, jos siihen olisi lisätty yksi ainoa sana, ”suurituloisilta”. Se verotiedo-

te olisi ollut totta, jos siinä otsikkona olisi ollut ”Suurituloisten verotus kevenee”. Näinhän tässä käy. Tuloverotustahan kevennetään, mutta nyt on lähdetty, jo nyt, niin kuin arvata saattoi, kulutusverotuksen kiristämisen tielle, ja tästä ei seuraa mitään muuta kuin se, että verotuksen kokonaispainopiste siirtyy isotuloisilta pienituloisten suuntaan. Näin siksi, että liikevaihtovero ja muut kulutusverot kohtelevat eri tulonsaajaryhmiä tasan toisinpäin kuin progressiivinen valtion tulovero. Valtion tuloveroa suurituloiset maksavat suhteellisesti enemmän kuin pienituloiset, mutta liikevaihtoveron ja muiden kulutusverojen osalta kohtelu on juuri päinvastainen. Liikevaihtoveroa maksetaan suhteellisesti sitä enemmän, mitä pienemmät ovat tulot. Jos ja kun tulonsaajat jaetaan kymmeneen ryhmään, niin pienin tulonsaajaryhmä maksaa tuloistaan kulutusveroina tässä maassa 30 %, mutta suurin tulonsaajakymmenes vain 10 %. Tämä on kulutusverojen todellinen vaikutus.

Nyt puhutaan paljon siitä, että pitää leikata muka liian suureksi paisunutta kulutuskysyntää ikään kuin kyky kuluttaa ja ostaa edes välttämätöntä olisi liian suuri kaikkien suomalaisten osalta. Jos siihen todella halutaan mennä, silloin pitää leikata suurituloisten kulutuskykyä, ja se käy päinsä vain valtion tuloveroasteikkoja suurituloisesta päästä kiristämällä. Liikevaihtoveron korotuksella vaikutetaan siihen, että pienituloisten kyky kuluttaa heikenee suhteellisesti kaikkein eniten. Näin käy, ja tämän kyllä tämä oikeistojohtoinen hallitus hyvin tietääkin.

Kun kulutusveroista puhutaan, kannattaa muistaa se, että Suomessa kulutusverojen osuus kokonaisverotuksesta on Oecd-vertailussakin erittäin korkea. Se on korkeimpia koko Oecd-ryhmittymässä. Meillä jopa noin 40 % kaikista veroista kerätään kulutusveroina. Se on todellakin suurituloisia suosivaa verotusta, ja nyt tähän suuntaan mennään vielä voimallisemmin.

Kaiken kaikkiaan kyse on ministeri Liikasen ja Puolanteen johdolla harjoitettavasta erittäin oikeistolaisesta veropolitiikasta, jonka mallit on tähän maahan tuotettu suoraan ison veden takaa Reaganin hallintokaudelta ja yhdestä isosta saaresta, jota rouva Thatcher johtaa. Tässä veropolitiikassa ei ole mitään eroa siihen uusioikeistolaiseen veropolitiikkaan, jota reaganismin ja thatcherismin nimissä noissa maissa ja muuallakin läntisessä maailmassa monista niistä maista nyt harjoitetaan. Kyse on siitä, että verokarhu on usutettu pienituloisten suomalaisten kimppuun.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Hallitusohjelman yksiselitteisimpiä kohtia on seuraava: "Hallitus parantaa työvoimavaltaisten yritysten asemaa uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen rahoitusjärjestelmää." Tämä hallituksen esitys on isku vasten hallitusohjelmaa, mutta ennen muuta se on isku työvoimavaltaisille yrityksille. Hallitus lupaa ohjelmassaan, että se kiinnittää erityisesti huomiota pienen ja keski-suuren yritystoiminnan toimintaedellytysten ja työllistämismahdollisuuksien parantamiseen. Tosiasiassa nyt isketään kaikkein puolustuskyvyttömintä ja työvoimavaltaista yritys sektoria korottamalla 0,25 %:lla työnantajan sairausvakuutusmaksuja.

Vuonna 1978 säädetyn lain mukaan työnantaja on velvollinen maksamaan Kelalle työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,50 % maksamiensa palkkojen määrästä. Myöhemmin lakia on muutettu siten, että sairausvakuutusmaksua esimerkiksi tänä vuonna on tähän mennessä maksettu mm. yksityisten yrittäjien toimesta 1,20 %.

Hallituksen toimenpiteet ovat jossakin vaiheessa viitanneet siihen, että hallitusohjelman kirjainta ja henkeä toteutetaan. Nyt yhtäkkiä muutetaan suuntaa "vakaan taloudellisen kehityksen turvaamiseksi". Hallitus vetoaa mm. yritysten hyvään kannattavuuteen. Hyvä kannattavuus on hallituksen mukaan johtanut hinta- ja kustannuspaineisiin. Osavastuun talouspolitiikan hoitamisvaikeuksista hallitus siirtää palkanansaitijoille, jotka hallituksen mukaan ovat saaneet palkankorotuslinjasta tehtyjä poikkeamia ja saannollaan aiheuttaneet uhkatekijän vakaalle taloudelliselle kehitykselle.

Pienyrittäjät ovat esittäneet aivan toisenlaisia keinoja työvoimavaltaisen yritystoiminnan kehittämiseksi. Heidän taholtaan on esitetty mm. seuraavia toimenpiteitä. Tuotannollisten investointien liikevaihtoverohuojennusta on laajennettava ja kertaantuminen poistettava. Energia-verotusta on korjattava vähennyskelpoisuuden osalta. Pienyrittäjille myönnettävää huojuennus-palautusta on nostettava olennaisesti. Liikevaihtoverojärjestelmä on selkeytettävä. Tavotteena on oltava arvonnäkövero järjestelmä.

Työvoimavaltaisilla aloilla erilaiset sosiaali- ja työttömyysturvamaksut muodostavat huomattavan kustannustekijän. Voimassa ovat työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu, työttömyysvakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu. Sosiaaliturvamaksu ja työttömyysvakuutus-

maksu rasittavat yritystä sitä enemmän, mitä työvoimavaltaisempi yritys on. Pienyritykset ovat keskimääräistä työvoimavaltaisempia. Ne maksavat ns. työvoimaveroina keskimääräistä enemmän. Työttömyysvakuutustoimikunta katsoi aikanaan, että välillisiä työvoimakustannuksia tulisi alentaa. Nyt hallitus tekee täsmälleen päinvastoin.

Hallitus esittää toivomuksen: "Samalla hallitus edellyttää, ettei määrääkäsiaa sosiaaliturvamaksun korotuksia siirretä hintoihin." Edellyttää ja toivoa voi tässä niin kuin liikevaihtoveron korotuksenkin yhteydessä. Tosiasiaksi tulee jäämään, että kuluttaja joutuu tavalla tai toisella maksamiseksi. Yritysten menot lisääntyvät 250 miljoonalla markalla. Tämän hinnan tavalinen kuluttaja tulee vastaisuudessa maksamaan ylimääräisinä menoerinä.

Herra puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä vastustaa hallituksen esitystä.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Hallituksen suorittama revalvaatio osoittaa, että maan talous on ajautumassa vaikeisiin tasapaino-ongelmiin. Holkerin hallitus ei ole onnistunut edellisiltä hallituksilta saamansa talouspoliittisen perinnön hoidossa. Tuotannon kokonaiskasvu on kylläkin jatkunut tälle vuosikymmenelle ominaiseen reippaaseen tapaan, mutta vaihtotaseen raju kasvu ja inflaation rystäytyminen samanaikaisesti kilpailijamaitamme kovempaan vauhtiin kertovat selvää kieltä vaikeuksien suosta, johon ollaan vajoamassa hyvää vauhtia.

Vaikeuksiin ajautumisen taustalla on mielestäni kolme seikkaa ylitse muiden: hallituksen verouudistusseikkailu, julkisen kulutuksen kiihdyttäminen ja rakennemuutoksen nimissä vauhditettu alueellinen keskittyminen ja sen inflaatiota lisäävä vaikutus. Viime vuonna ennätysellisiin lukemiin kiristyneen verotuksen ansiosta hallitus keräsi viime vuonna melkoisen veropotin, joka valtaosaltaan käytettiin valtion budjetin ja sen menotalouden paisuttamiseen. Kiristyneen verotuksen seuraukset työmarkkinajärjestöt luonnollisesti rutistivat ulos silloisissa tulo ratkaisuisaan. Tällä oli selvä vaikutus viime vuoden inflaatiokasvukseen, joka oli selvästi meidän kilpailijamaitamme korkeammalla tasolla.

Surullisen kuuluisa verouudistus sen ohella, että se kohtelee epäoikeudenmukaisesti eri verovelvollisryhmiä, merkitsee verotuksen edelleen kiristymistä myös tänä vuonna. Myös tänä

vuonna suunta on entinen. Kerättävät miljardit käytetään julkisen kulutuksen paisuttamiseen. Yksityiselle säästämiselle hallitus antoi vastavasti iskun päähän panemalla tavallisen osakesäästämistä kaihtavan tallettajan talletukset kuluvan vuoden alusta lukien verolle. Niinpä säästämistä on jo osaltaan tästäkin syystä kääntynyt selvään laskuun.

Selvää on, että vaihtotaseongelmissa ja entisestään vauhdittuvan inflaatiouhan alla oli talouspoliittisten virheiden korjaamiseksi välttämätöntä tehdä jotakin. Revalvaatio on näihin tarpeisiin yksi ymmärrettävissä oleva instrumentti, joka tosin helpottaa yhtä talouspolitiikan ongelmaa, mutta syventää samanaikaisesti toista. Vaihtotaseongelman voittamiseksi tarvitaankin revalvaation saatteeksi entistäkin kovempia lääkkeitä. Mutta hallitus esittää nyt, että yksityisen kulutuksen eväitä vedetään valtiolle liikevaihtoveroa korottamalla. Esitys on määräaikainen. Hetimiten voikin kysyä, miten määräaikainen liikevaihtovero käytännössä voisi toimia. Eikö se joka tapauksessa jää hintoihin vuoden vaihteen jälkeen lain voimassaoloajan tuossa vaiheessa loppuessa?

Muutoinkin liikevaihtoveron korottamiseen yksittäisenä toimenpiteenä on syytä suhtautua kriittisesti. Tämänkin talouspoliittisen toimenpiteen uhriksi kun ovat joutumassa samat väestöryhmät kuin verouudistuksessa: keskituloiset, nuorehkot, velkaantuneet lapsiperheet menettivät suhteellisesti eniten verouudistuksessa. Juuri samat perheet menettävät eniten revalvaation seurauksena rutkasti nousevan koron nousun vuoksi. Samoja perheitä rassaa myös nyt puheena olevan kulutusveron, liikevaihtoveron, kiristäminen, jos kohta tuontihintojen mahdollinen halpeneminen antaa jotain takaisinkin. Kulutuksen verottaminen sinänsä, erityisesti ympäristöä saastuttavien toimintojen ja tarpeettomimman kulutuksen verottaminen, sopii keskustalaiseen veroajatteluun ja talouspoliittiseen linjaan.

Mikäli hallitus osoittaa uskottavalla tavalla, että se ryhtyy samanaikaisesti liikevaihtoveron korotuksen kanssa muihin sellaisiin toimenpiteisiin, joilla verotuksen raskaimmat virheet yleensä ja erityisesti pien- ja keskituloisten lapsiperheiden ja asunovelkaisten kohdalla korjataan, on liikevaihtoveroon esitetty korotus mielestämme hyväksyttävissä. Yksittäisinä toimenpiteinä suhtaudumme kuitenkin asiaan perin suurin varauksin. Lain eduskuntakäsittelyn aikana tulemme näiltä perusteilta arvioimaan lo-

pullisen kantamme liikevaihtoveron korotusesitykseen.

Revalvaation jälkihoitotoimiinsa hallitus on sisällyttänyt myös esityksen yrityksiltä perittävän sotu-maksun korottamiseksi 0,25 prosenttiyksikköä. Harmittoman pieneltä kuulostava luku merkitsee kuitenkin käytännössä kuitenkin noin 250 miljoonan markan verotaakkaa pienille, useimmiten juuri pienille ja keskisuurille, työvaltaisille yrityksille. Hallituksen tämä esitys on aivan käsittämätön. Miksi juuri tällaisten yritysten taakkaa piti tässä tilanteessa lisätä? Useat pienet työvaltaiset yritykset menettävät verouudistuksessaakin jo miljoonia, kymmeniä, kenties satoja, miljoonia markkoja. Luottomarkkinoilla nämä samat yritykset ovat suuria yrityksiä selvästi heikommassa asemassa. Ne maksavat rahasta suuria yrityksiä selvästi enemmän. Eikä niiden kilpailukykyä ulkomailta tänne revalvaation vuoksi entistä halvemmalla tuotavien tuotteiden kanssa ainakaan paranna se, että juuri pk-yrityksille lankeaa mittava siivu tuosta 250 miljoonan markan lisärasitteesta. Tässä asiassa pallo on viskattava voimakkaasti kokoomuksen syliin.

Edellisen hallituksen aikana ja keskustalaisten valtiovarainministereiden johdolla sotutaakkaa kevennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä eli runsaalla miljardilla markalla. Silloisen eduskunnan tahto oli edelleen jatkaa tämän "sosiaaliveron" perintäperusteiden oikeudenmukaistamista ja oikaisemista. Kokoomukselle ei tuolloin tämäkään riittänyt. Se vaati nopeita toimia sotu-alennuksen jatkamiseksi ja pian.

Kun Holkerin hallitus aloitti sitten taipaaleensa, mitä se teki sotu-maksuille? Se korotti niitä ensi töikseen 0,25 prosenttiyksiköllä eli noin 300 miljoonalla markalla vuonna 1988. Vielä vähän aikaisemmin oli mm. sosiaaliministeri Pesola voimakkaasti vaatinut sotu-maksujen alentamista entisestään. Tuon jälkeen samaisen ministereiden toimesta on tämän tästä luvattu, että jatkossa meno tässä asiassa muuttuu. Mutta miten on käynyt? Holkerin hallitus on edellisen sotu-korotuksen päälle lataamassa nyt vielä toisen samanmoisen. Hallituksen puheiden ja tekojen välillä tässä asiassa ei ole mitään johdonmukaisuutta. Keskusta ei voi missään tapauksessa hyväksyä hallituksen esitystä yrityksiltä perittävien sotu-maksujen korottamisesta.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustapuolueen puheenjohtaja

Paavo Väyrynen on voimakkaasti arvostellut hallituksen veropolitiikkaa. Näin on tehnyt myös ed. Pekkarinen ja samoin aikaisemmissa keskusteluissa ed. E. Aho keskustapuolueesta. Nyt minä hämmästyin siitä, että ed. Pekkarinen jättää oven auki liikevaihtoveron korotuksen hyväksymiselle. Sitähän tämä puheenvuoro tarkoitti. Kuitenkin liikevaihtovero merkitsee myös maaseudun pieneläjille, eläkeläisille, pienituloisille, suhteellisesti hyvin voimakasta verorasituksen kasvua. Olen hämmästyinyt tämän puheenvuoron johdosta, erityisesti sen vuoksi, että ed. Pekkarisen puheenvuorossa esiintyi kuitenkin selkeä linja työnantajiin kohdistuvan maksurasituksen korottamista vastaan, mutta ei pieneläjiin kohdistuvan liikevaihtoveron korottamista vastaan.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnassa käydään nyt talouspoliittista keskustelua, tai ainakin tulisi käydä. Meillä on käsittelyssä asioita, jotka koskettavat hallituksen talouspoliittisen linjan eräitä pulmia. Mutta mitä tekevät hallituksen asianomaiset ministerit? Kaikki loistavat poissaolollaan tästä salista. Kaksi ministeriä näyttää istuvan paikalla, mutta he eivät ole niitä ministereitä, jotka ovat juuri veroasioita ja näitä talouspoliittisia asioita käsitelleet. Toivoisin, että hekin ottaisivat osaa tähän keskusteluun. Jos nyt on kysymys jälleen kerran siitä hallituksen uudesta poliittisesta kulttuurista, niin se näyttää olevan sellaista, ettei antauduta keskusteluun opposition kanssa, ei debatissa puolusteta omia näkemyksiä, vaan mennään oman auktoriteetin taakse ja sillä luullaan hoidettavan asiat. Paheksun suuresti tätä hallituksen menettelyä näiden asioiden käsittelyn yhteydessä.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Helteen huomioon ministereiden poissaolosta, niin siinä voi syynä olla se, että ministerit ovat elokuvissa. Varmuuden vuoksi päivänäytännössä, jos joku sattuu kysymään, milloin on viimeksi käynyt jotakin katso-massa.

Ed. Pekkarisen puheenvuoroon mennäkseni, niin kyllä minäkin ihmettelen sitä, että keskustapuolueen kanta liikevaihtoveroon on noin horjuva tai peräti myönteinen. Olisin odottanut, että keskustapuolue ainakin Lapissa, ed. Väyrynen, varmasti köyhän kansan tukema puolue, olisi liikevaihtoveron korotusta vastaan, koska liikevaihtovero rasittaa eniten pie-

nituloisia ihmisiä. Siitä ei ole varmasti edes kiistaa aikaansaataavissa, miten liikevaihtovero kohdentuu eri tulonsaajaryhmiin.

Täällä valitettavasti näyttää olevan veropolitiikan peruslinjauksessa iso konsensus, jossa on kolme suurta puoluetta mukana, sosialidemokraatit, keskusta ja kokoomus, ja pieniä lisänä vaikka kuinka paljon aina SMP:tä myöten. Siinä on ratkaistava se, kuljetaanko valtion tuloveroasteikkojen linjoilla vai siirrytäänkö kulutusverotuksen puolelle. Nyt painopistettä aletaan siirtää yhä enemmän kulutusverotukseen, ja se on pienituloisten kannalta kielteistä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin on ehkä vähän liioiteltua tässä vaiheessa väittää, että veroasioissa on löytymässä täällä jokin kolmen suuren ryhmittymän konsensus ja yhteisymmärrys. Kyllä kai keskusta ja hallituksen kaksi suurinta ryhmää ovat kaikissa tärkeissä linjakysymyksissä viimeisen vuoden aikana olleet aika lailla eri mieltä.

Itse asiaan. Toin sen periaatteellisen kannan omassa puheenvuorossani esille, mikä meillä on kulutusveroon erityisesti tarpeettomimman ja ympäristöä saastuttavan kulutuksen verottamisessa. Me hyväksymme sellaisen verotuksen kiristämisen nykyisestäään, ja jopa nykymuotoisen liikevaihtoveronkin osalta me sen hyväksymme, mikäli hallitus ryhtyy sellaisiin toimenpiteisiin, joilla toisaalta kompensoidaan menetykset niille, jotka näistä toimesta erityisesti kärsivät.

Herra puhemies! Sanoin selvästi omassa puheenvuorossani, toistan sen: yksittäisenä toimenpiteenä emme pidä liikevaihtoveron korottamista tarkoituksenmukaisena. Me haluamme katsella ja kuunnella, aikooko hallitus lähiviikkojen aikaan tulla ulos ja julkisuuteen oikein tosissaan joillakin toimenpiteillä, joilla lapsiperheiden, asuntovelkaisten ja yleensä keskituloisten asemaa korotetaan. Jollei, meidän arvioimme tästä laista tulee siltä pohjalta määräytymään.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käytän aivan pian oman puheenvuoroni, jossa kerron oman näkemykseni tähän asiaan. Tässä vaiheessa vain toteaisin, että valitettavasti Holkerin hallitus on tehnyt talouspolitiikassaan pahoja virheitä, joista kansa joutuu kärsimään. Keskusta ei voi vastuuntuntoisena oppositiopuolueena vastustaa kaikkia

mahdollisia esityksiä, joita hallitus tekee, vaan joiltakin osin on harkittava esityksiin myötävaihtamista.

Mitä tulee liikevaihtoveron korotukseen, siihen meillä ei ole vielä kantaa olemassa. Esitämme harkittavaksi vaihtoehtoja. Kaiken kaikkiaan meidän kantamme lopullisesti tulee riippumaan siitä, mikä on hallituksen talouspolitiikan kokonaisuus.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarisen perustelut keskustapuolueen epäroivälle kannalle liikevaihtoveron korotuksen suhteen olivat aika köykäiset. Hän esitti, että keskusta on valmis hyväksymään kulutusverotuksen haitta-verotyyppisenä, mutta ei liikevaihtoverokorotus ole mikään haittaverot. Leivän hinnassa on noin 10 % liikevaihtoveroa.

Lopuksi ed. Pekkarinen luetteli ne korjaukset, mitä hallitukselta odotetaan, että keskusta on valmis hyväksymään liikevaihtoveron. Ed. Pekkarinen puhui vain keskituloisista. Pienituloiset ovat nyt kepulalta unohtuneet kokonaan. Juuri he tästä eniten kärsivät. Kaikkein pienituloisimmat eläkeläiset ovat joutuneet kirstytyvän verotuksen kohteeksi tänä vuonna, niin kuin ministeri Liikanen on eilen lehdistölle selvittänyt. Minulla on tässä esimerkki henkilöstä joka viime vuonna ei maksanut ollenkaan veroa, mutta joka tänä vuonna maksaa 5 % veroa. Tämä eläkeläinen maksaa 800 markkaa veroa tänä vuonna. Hän kuuluu siihen ryhmään, joka kaikista eniten kärsii sitten vielä tästä liikevaihtoveron korotuksesta. Tämän vuoksi odottaisin, että keskustapuolueen piirissä kannettaisiin todella huolta näistä pienituloisista. Muuten ed. Tennilä väitte, että te olette konsensuksessa kokoomuksen ja sosialidemokraattien kanssa, pitää täsmälleen paikkansa.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja, puoluejohtaja Väyryselle toteaisin, että kyse oli liikevaihtoveron kohtaamisesta eri tulonsaajaryhmiin. Siltä osin kiistatonta on se, että pienituloisia liikevaihtoveron korotus rasittaa enemmän kuin suurituloisia. Pienituloisin kymmenes maksaa tuloistaan kulutusveroina 30 %, mutta suurituloisin kymmenes vain noin 10 %. Tämä on kiistatonta. Tästä ei voi kiistellä. Se on tilastotieteilijöiden ja tutkimusten tulosta. Jos kulutuskysyntää aiotaan leikata, niin sitä pitää leikata niiltä, joilla on liikaa rahaa eli suurituloisilta, ja silloin

valtion tuloveron kiristäminen, progressiivisen veron kiristäminen yläpäästä, on oikea ratkaisu. Nyt kulutuskysyntää leikataan, mutta leikkaamisen seurauksena siitä kärsivätkin eniten pienituloiset. Luulisi tämän asian pienituloisten kannatusta laajasti saavalle keskustapuolueelle olevan selvää.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle toteaisin, että ei nyt ole verolinjan kannalta kovin olennainen kysymys se, millä tavalla suhtaudutaan hallituksen esitykseen liikevaihtoveron määräaikaaisesta korottamisesta. Se ei ole nyt tässä pääkysymys eikä sillä mitata verolinjaa. Olen siinä kyllä ed. Stenius-Kaukonen kanssa samaa mieltä, että jos pelkästään lähdetään liikevaihtoveron korotukseen ottamatta ja toteuttamatta monia muita toimenpiteitä samanaikaisesti, joilla pidetään huolta siitä, että pienituloisten ihmisten asema ei heikkene, niin se johtaa pienituloisten kannalta kielteisiin seurauksiin.

Sen sijaan minusta tässä keskustelussa pitäisi enemmänkin keskittyä siihen, missä on hallitus puolustamassa omaa linjaansa, omaa talouspolitiikkaansa. En tiedä, onko tänä keväänä tulossa talouspolittista selontekoa eduskunnalle. Todennäköisesti ei ole tulossa. Tämä olisi ollut ainoa tilaisuus tämän kevään aikana, jolloin hallitus olisi voinut tulla kertomaan omat talouspoliittiset suuntaviivansa. Ei ole ehkä ihan satuma, että täällä ei ministereitä, juuri keskeisiä valtion hallituksen talouspolitiikasta vastaavia ministereitä, näy.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että hieman hassunkurista on se, että devan edustajat käyttävät tuon sisältöisiä puheenvuoroja, joista voisi kuvitella, että me suorastaan kannattamme liikevaihtoveron korottamista. Sehän ei ollut minun puheeni sisältö missään tapauksessa. Kaiken lisäksi analyysi tästä tilanteesta meillä ja teillä on aika pitkälti saman sorttinen. Ed. Stenius-Kaukonen, puhuin myös pienituloisista enkä vain keskituloisista ja toin sen selvästi esille, että näitä ryhmiä koetellaan monilla muillakin ratkaisulla kaiken aikaa. Verouudistus, koron nouseminen ja myös tämä liikevaihtoveron korotus kohdistuu näihin väestöryhmiin. Me haluamme antaa hallitukselle nyt tilaisuuden tulla ulos ja julkisuuteen niillä toimenpiteillä, joilla se aikoo näiden väestöryhmien tilannetta helpottaa. Jollei hallitus tule tässä suhteessa jul-

kisuuteen, on meidän kanta tämän asian lopullisessa käsittelyssä tämän mukainen.

Herra puhemies! Vielä haluan myös minä sanoa sen, että on aika ihmeellistä, että vaikka revalvaatio kaiken kaikkinsa oli kai hallitukselle aika iso asia, se päätös ja siihen liittyvät liitännäislait, niin kun niiden käsittely eduskunnassa alkaa, todellakaan yhtään näistä asioista vastaavaa ministeriä ei ole paikalla. Se on todella, kuten ed. Helle sanoi, ilmeinen esimerkki siitä, että toimintakulttuuri on muuttunut menneistä ajoista.

Ed. Korkia-Aho: Herra puhemies! Vientiyritykset kärsivät, tuontiyritykset hyötyvät. Äskettäin suoritettun revalvaation tavoitteena on talouden viilentäminen ja inflaation jarruttaminen. Vientiteollisuuden vauhtia pitäisi hiljentää, kirjoitti eräs lehti. Kysyin, miksi. Eikö juuri päinvastoin pitäisi menetellä? Mielestäni revalvaatio pahentaa vaihtotaseongelmia, lisää ulkomaista velkaa. Revalvaatio suosii tuontia, tuonti kasvaa, ongelmat pahenevat. Liikevaihtoveron korotus on oikeampi-suuntainen toimenpide. Pitäisi päästä pois työn verottamisesta ja siirtyä kulutuksen verottamiseen.

Mutta esitys työnantajan sairausvakuutusmaksun korottamisesta on täysin väärän suuntainen toimenpide, katsottiinpa asiaa miltä kantilta tahansa. Jos hallitus tällä toimenpiteellä haluaa vaikuttaa kulutuskysyntään, voidaan kysyä, miksi ei toimenpidettä kohdisteta suoraan vakuutetun sosiaaliturvamaksuun. Tämän vuoden alusta lukien on työnantajamaksujen taso jo muutenkin noussut huolestuttavaksi. Esimerkiksi keskimääräinen TEL-maksu nousi 1,1 prosenttiyksiköllä ja LEL-maksu peräti 1,9 prosenttiyksiköllä. Nyt suunniteltu korotus lisää entisestään työvoimavaltaiselle yritystoiminnalle koituvaa räsitusta ja heikentää näin työllistämisedellytyksiä.

Esitys on lisäksi räikeässä ristiriidassa hallituksen oman ohjelman kanssa, jossa sanatar-kasti todetaan: "Hallitus parantaa työvoimavaltaisten yritysten asemaa uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen rahoitusjärjestelmää." Tämän asian osalta ei ole vielä ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin.

Hallituksen tulisi luopua työnantajain sairausvakuutusmaksun korottamisesta ja välittömästi käynnistää sosiaaliturvan rahoitusta koskeva uudistus niin, että sen toteuttaminen voi-

daan aloittaa jo ensi vuoden alusta. Korvaavana rahoitusapuna voidaan ensisijaisesti käyttää liikevaihtoveron korottamista.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Suomalainen talouspolitiikka oli 1970-luvulla ja vielä pitkälle, tämän vuosikymmenen ihan loppupuolelle asti, tiukkaa holhouspolitiikkaa. Suomen Pankin ote rahamarkkinoilla oli vahva ja tiukka. Niin valuutan vienti kuin tuontikin oli kontrollin alla. Pankeilla ei ollut korkokilpailua enempää anto- kuin ottolainauksenkaan osalta. Hinta- ja vuokrasäännöstely oli tiukkaa. Maassa siis harjoitettiin melko puhtaasti sosiaalidemokraattista kaiken kattavaa holhous-talainen politiikka johti monella tavalla kieroutuneeseen tilanteeseen, josta näkyvimmin ovat kärsineet ja yhäkin kärsivät asunnon puutteessa elävät vähävaraiset kansalaiset.

Voimakkaasta taloudellisesta holhouksesta luovuttiin erittäin nopeasti, sen tasoon nähden aivan liian nopeasti pari kolme vuotta sitten muilta osin paitsi verotuksen osalta. Verotus on entistään korkeammalla tasolla tällä hetkellä. Yhä halutaan ottaa kansalta mahdollisimman paljon, jotta voidaan sitten jakaa näitä varoja poliittisten halujen mukaan kaikenlaiseen, jopa turhuuteenkin. Säästäminen ei kiinnosta hallitusta juuri lainkaan. Se pani jopa pankkitalle-tusten korot verolle, ja nyt sitten kansa maksaa koroista veroa, vaikka inflaatio syö koko koron. Hallitus syyttää, että kansa tuhlaa eikä säästä. Hallitus on kuitenkin ainoa syyllinen siihen, että kansa ei säästä. Ei Suomen kansa ole niin tyhmää, että se pitäisi rahojaan pankissa inflaation suuruisella korolla, josta kuitenkin valtio kiskoo veroa. Kyllä kansa tietää ja seuraa asioita, ja vaalikin ovat taas lähestymässä.

Holhouksesta luovuttaessa tapahtui, kuten aina tapahtuu, kun yläjuoksulla kauan suljetuina olleet padot yhdellä rysäyksellä avataan. Alajuoksulla tulevat pahat tulvat, jotka vievät heikot mennessään ja aiheuttavat katastrofin. Näin on nyt käynyt. Markkinavaimien vapaus on ylitse kaiken käyvä periaate. Pääasia on ollut se, että markkinavaimat saavat toimia, vaikka sitten köyhät kaatuvatkin. Toki markkinavaimien vapauttamisessa on hyvääkin, mutta sen tulisi tapahtua hallitusti, ja samalla tulisi huolehtia heikoimmassa asemassa olevien toimeentulosta. Nyt hallitus on vain avannut markkinavaimat, mutta vastuu avaamisen kielteisistä seurauksista on unohtunut hallitukselta täydellisesti. Ikävät tulokset ovat jo näkyvissä,

ja niitä nyt yritetään paikkailla korottamalla mm. liikevaihtoveroa.

Viimeaikainen hallituksen talouspolitiikka on ollut ennen näkemättömän epäjohdonmukaista ja poukkoilevaa. Vain siltä osin se on ollut selkeää ja johdonmukaista, että se suosii todella hyväosaisia pelureita ja panee vähävaraisen kansanosan yhä ahtaammalle.

Nykyinen hallitus, jossa aiemman holhouspolitiikan pääarkkitehdit ovat yhä mukana, on vannonut täysin markkinavoimien vapauden nimiin. Toki nykyiset ministerit, sosialidemokraattiset ministerit lähinnä, edustavatkin uutta tiilitalo—mersu-sukupolvea, joka on saanut suuria perintöjä mutta ei kuitenkaan aateperintöä vaan tavallista mammonaa. Aatteellisuus ja sen mukana myös luovuus on politiikasta kokonaan kadonnut. Se on ikävä tosiasia. Kun näin on käynyt, ovat kaikki hallituspuolueet unohtaneet, että maassamme on yhä, vaikkakin vähemmistönä, kansanosa, jolla ei ole tiilitaloja eikä mersua. He ovat uudelleen unohtettua kansaa, jolla ei hallituksessa näytä puolustajia olevan.

Raha ratkaisee nyt kaiken. Jos ihmisellä ei ole rahaa, hän on toisen luokan kansalainen. Hänellä on silloin vain velvollisuuksia. On velvollisuus maksaa veroja pienistä tuloistaan ja velvollisuus lukea jopa hallituksen pakkotiedotteita siitä, miten verotus kevenee. Toki verotus keveneekin mutta vain niille, jotka hyötyvät jostakin osinkotulojen verovähennysoikeudesta tai muuten vain ovat korkeissa tuloluokissa.

Hallituksen talouspolitiikka on suosinut johdonmukaisesti kasinotaloutta. Se on voimistanut alueellista keskittymistä. Tasaisen alueellisen kehityksen turvaaminen on unohtunut. Suuruuden ihannoiti on ollut ylitse vuotavaa. Tällainen politiikka on luonut yhdelle kansanosalle erinomaiset mahdollisuudet viettää todella mahtavaa kulutusjuhlaa. Kulutusjuhla on viime aikoina ollut todella ennennäkemätöntä mutta vain osalla kansaa. Verouudistus toi näille juhlijoihin lisää mahdollisuuksia kuluttaa hallituksen erinomaisella suosiolla ja erityisessä suojeluksessa.

Yhden kansanosan kulutusjuhlien rajuus on alkanut pelästyttää jo hallitustakin. Vaihottaseen vaje painui viime vuonna paljon syvemälle kuin oli ennakoitu. Mitkään tekijät eivät osoita, että sen syöksykierre ei jatkuisi tänä vuonnakin. Jos nykyinen hallituspohja haluaa jatkaa vielä seuraavien vaalien jälkeenkin — ja varmasti haluaa — on sen aika ryhdistäytyä,

muuten perintönä nykyiseltä hallitukselta uudelle hallitukselle tulee sellainen pesä, jonka selvittäjiksi eivät edes Suomen Pankista lainatut miehet enää kelpaa eivätkä kykene. Pahalta näyttää, sillä tilanne on jo nyt maassa sellainen, että uusia selvitysmiehiä varmasti tarvitaan.

Niinpä nyt hallitus on antanut eduskunnalle pari esitystä kulutusjuhlien hallittuun rakennemuutokseen. Mutta mitä hallitus esittääkään? Kylmän linjansa mukaisesti hallitus esittää yhden kansanosan kulutusjuhlien maksajiksi muut kansanosat. Liikevaihtoveron korotus merkitsee sitä, että kaikkein pienituloisimmin kansalaiset, erityisesti pieneläkeläiset, opiskelijat ja lapsiperheet, pannaan maksamaan kulutusjuhlien laskuja. He, nämä pienituloiset, eivät ole syllisiä, mutta heitä hallitus kuitenkin aikoo rangaista. Hintoihinhan liikevaihtoveron korotus siirtyy täysipainoisesti. Ei meillä ole voimassa hintasäännöstelyä, jolla voitaisiin estää hintojen nousu.

Liikevaihtoveron korotus voisi olla hyväksyttävissä, jos sen kanssa samanaikaisesti välitöntä verotusta alennettaisiin ja lapsilisiä sekä pienimpiä eläkkeitä ja työttömyyskorvausten peruspäivärahoja sekä opintotukea korotettaisiin. Haluan toistaa tämän, että tulee selväksi: liikevaihtoveron korotus voisi olla hyväksyttävissä, jos samanaikaisesti välitöntä verotusta alennettaisiin ja lapsilisiä sekä pienimpiä eläkkeitä ja työttömyyskorvausten päivärahoja sekä opintotukea korotettaisiin. Hallitus on kuitenkin täysin vastuuttomasti, todella hyisen kylmästi unohtanut nämä toimenpiteet ja samalla koko köyhän kansanosan. He joutuvat maksamaan liikevaihtoveron korotuksen, mutta minkäänlaista kompensatiota heille ei tule. Revalvaatio ei kaikkein heikoimmassa asemassa olevia pienituloisia helpota yhtään. Syyttömiä rangaistaan, ja se on varmasti väärin.

On todella ihmeellistä, että hallitus ei liikevaihtoveron korotuksen yhteydessä esitä esimerkiksi lapsilisiin tai pienimpiin eläkkeisiin ylimääräisiä tasokorotuksia. Liikevaihtoveron korotuksella, jota hallitus nyt tilapäisesti mutta melko varmaan pysyväksi jäävänä ratkaisuna esittää, kerätään valtiolle lisää verotuloja hallituksen ilmoituksen mukaan noin 600 miljoonaa markkaa, ehkä vielä enemmänkin.

Holkerin hallitus on korottanut veroastetta jo tähän mennessä parin vuoden aikana voimakkaasti ja laajentanut todella reippaasti veropohjaa. Holkerin—Liikasen hallitus on historian ankarin veronkiskurihallitus, ikään kuin

olisimme sotatilassa, vaikka maassa vallitsee rauha. Valtion verotulot kasvavat hurjaa vauhtia, mutta vähävaraisin kansanosa pannaan yhä ahtaammalle. Tämä on hämmästyttävää politiikkaa. Kansan kapina tällaisesta vastuutto- muudesta saattaa tulla.

Olisi aika tehdä nopeasti todellinen verouudistus, jossa välitöntä verotusta rohkeasti ja reippaasti alennettaisiin ja samanaikaisesti välillistä verotusta valikoidusti kiristettäisiin ja lapsilisiä, opintotukea sekä pieneläkkeitä tuntu- vasti korotettaisiin. Nämä kaikki toimet on toteutettava yhtä aikaa. Hallitus on toteuttanut kaikki mahdolliset verotuksen kiristystoimet, ja uusiakin keksitään koko ajan, mutta vähäosaisten osalle koituvat korotukset on melko totaali- sesti unohdettu.

Hallitus on osoittanut ihailtavaa nopeutta niin työelämän uudistuksessa, verouudistukses- sa kuin jopa valtiosäännön uudistuksessa, mut- ta nopeus näkyykin sitten uudistusten laadussa. Lähes kaikki on mennyt tai menossa pahasti pieleen. Yhtenäinen oppositio teki Suomen kansalle ehkä arvaamattoman suuren ja arvokkaan palveluksen, kun se äänesti viime syksynä koko verouudistuksen yksivuotiseksi. Nyt hallituksen on pakko paneutua asiaan uudelleen, ja edus- kunta saa sanoa sanansa toistamiseen. Hallitus on todella edesvastuuton, jos se ei korjaa ve- rouudistusta perusteellisesti oikeudenmukai- semmaksi ja yksinkertaisemmaksi. Näiltä osin uudistus on mennyt pahiten pieleen tähän men- nessä.

Hallitus esittää liikevaihtoveron korotusta puolella prosenttiyksiköllä väliaikaisesti. Halli- tus esittää myös työnantajan sosiaaliturvamaksun korottamista. Molemmat toimet ovat erit- täin huonoja. Köyhä kansa joutuu maksamaan liikevaihtoveron korotuksesta saamatta mitään kompensatiota. Työvoimavaltaiset yritykset joutuvat maksamaan sosiaaliturvamaksun ki- ristyksen, vaikka ne eivät ole tehneet miljardi- voittoja. Miksi rangaistaan pieniä ja niitä, joilla ei ole puolustuskykyä? Kokoomukselta pien- yrittäjät odottavat oikeudenmukaista sosiaali- turvamaksu-uudistusta. Odotukset palkitaan tällaisilla esityksillä.

Sekä liikevaihtoverotus että sosiaaliturvan ra- hoitus vaativat kokonaisuudistusta. Niissä mo- lemmissa on periaatteellisia ja käytännöllisiä suuria epäkohtia. Erityisesti kokoomuksessa pi- täisi näiden asioiden olla tuttuja. Miksi näitä epäkohtia vain syvennetään eikä korjata?

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei hyväksy

liikevaihtoveron korotusta, koska siihen ei liity minkäänlaista kompensatiota pienituloisille, erityisesti pieneläkeläisille, opiskelijoille ja lap- siperheille. Nämä eivät kerta kaikkiaan ole syyli- siä eivätkä edes osallisia kulutusjuhlaan. Mie- lestäni hallituksen on erottava, jos se ei pysty muuhun kuin uusiin ja yhä korkeampiin veron- kiristysoperaatioihin.

Syvästi hämmästyttää se, että eduskunnassa istuu niin suuri joukko mielipidevankeja. Jopa samat edustajat, jotka valtavasti käyttävät ai- kaansa ja energiaansa sinänsä tärkeiden kau- kaisten maiden mielipidevankien puolesta toi- mimiseen, ovat täällä suu ummessa ja äänestys- sormet kohmeessa hallituksen pelossa. Suomes- sa ei pitäisi olla mielipidevankeja lainkaan ja kaikkein vähiten eduskunnassa, jossa kansan- edustajia perustuslain mukaan sitoo vain oikeus ja totuus. Kaikkien hallituspuolueiden edus- kuntaryhmissä tuntuu olevan kapinailmiöitä, mutta kun oma itsenäinen ajattelu on hallituk- sen taholta kielletty, voi maassa tapahtua mitä tahansa ja eduskunnan enemmistö hyväksyy hiljaa kaiken. Turha on kysellä eduskunnan ar- vovallan perään, jos itse suostutaan olemaan mielipidevankeja.

”Verotus kevenee”, julisti hallitus kansan varoilla viime syksynä kansalle. Taas se kevenee mutta jälleen negatiivisesti. Pitäisi panna arvoi- sat ministerit itse maksamaan valtiolle omasta pussistaan tuollaiset perättömät propagandapa- perit.

Hallituksen esitykset liikevaihtoveron ja so- tu-maksun kiristämisestä tulee hylätä. Ei pidä nyt antaa pikkusormea. Hallitus vie koko kä- den. Eivät nämä hallituksen kaavailut korotuk- sista tahdo jäädä väliaikaisiksi. Siksi ne tulee hylätä, ja hallituksen tulee kiireesti ottaa talous- politiikkansa keskeisimmäksi tavoitteeksi oi- keudenmukaisuus ja unohdetun vähävaraisen kansanosan aseman parantaminen. Puheet, että verotus joskus tulevina vuosina alennetaan vu- den 1987 tasolle, eivät ole uskottavia tällaisten esitysten valossa. Kansan luottamus hallituk- seen on kadonnut, eikä se nytkään saa aineksia sen palautumiseen.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellinen puheenvuoro oli kyllä aika populistinen. Se ei nähnyt mitään myönteistä suomalaisen yhteiskunnan kehitty- misessä. Kuitenkin viimeiset kymmenen vuotta ovat Suomessa taloudellisesti olleet erittäin no- peaa eteenpäin menoa. Myös verouudistus, jota

voidaan eräiltä osin arvostellakin, on antanut etuja kaikkein pienituloisimmille, joiden pitäisi olla ainakin lähellä kristillisen liiton sydäntä.

Mitä yleensä verotukseen tulee, pitäisi muistaa se kansainvälinen verotilasto, Oecd:n tilasto, että Suomi on sangen alhaisesti verotettu maa. Me olemme kymmenkunta prosenttiyksikköä jäljessä muista Pohjoismaista. Meidän maattamme vähemmän verotettuja ovat Kreikka, Portugali ynnä muut tällaiset Oecd-maat. Luulen, että suomalaiset eivät haluaisi olla niiden maiden rivissä, kun puhutaan sosiaaliturvasta ja yleensä kansalaisten hyvinvoinnista. Me, niin luulisin, suomalaisten suuri enemmistö haluamme kulkea kohti pohjoismaista hyvinvointi-ihannetta, joka voidaan nähdä esimerkiksi Ruotsissa vielä meitä pitemmälle vietyä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Knuuttila toistaa sen harhaluulon, joka sitkeästi elää kansanedustajien keskuudessa, että pienituloisimmat hyötyisivät verouudistuksesta eniten. Tämä ei pidä paikkaansa eläkeläisten kohdalla. Kun keskiviikkona otimme vastaan eläkeläisten lähetystöä ja totesin, että pientä eläkettä saavan verotus voi kiristyä, sain vastaan kaikki kansanedustajat, jotka toistivat, että se on mahdollonta, näin ei voi käydä. Mutta ministeri Liikanen on itse eilen sen todistanut, että näin voi käydä. Ja kenelle niin käy? Niin käy nimenomaan niille, jotka esimerkiksi viime vuonna eivät maksaneet ollenkaan veroa.

Tänä vuonna kokonaan verottoman eläkkeen raja on 2 567 markkaa yksinäisellä eläkeläisellä ja eläkeläispuolisilla 2 117 markkaa kuukaudessa. Tätä pienemmästä eläkkeestä ei mene veroa ollenkaan. Jotka saavat vähän tätä enemmän eläkettä, heillä verotus kiristyy kaikkein eniten. Toin jo esille sen esimerkkitapauksen, jossa ennakonpidätys nyt on 5 %. Lopullinen prosentti on 2,5, koska kansaneläkkeestä ei mene veroa. Juuri tällä alueella nyt verotus kiristyy kymmenillä tuhansilla eläkeläisillä. Sen vuoksi liikevaihtoveron korotus rasittaa juuri näitä henkilöitä, joilla nyt muutenkin on verotus kiristynyt. Sen vuoksi tätä ei missään tapauksessa voi hyväksyä.

Kun hallituksella ei ole aikomusta tuloverotusta korjata, missään tapauksessa ei voida liikevaihtoveron korotusta hyväksyä. Uskoisin, että myös keskustapuolueelle tämä jo riittäisi selvitykseksi. Tähän on helppo ottaa yksioikoisen kanta. Me yhdessä kyllä voimme vaatia

muuten pienituloisten toimeentulon parantamista ja tietysti myös verotuksen korjaamista jo tänä vuonna, mutta hallitus on jo ilmoittanut, että näin ei tule tapahtumaan. Silloin ei pidä hyväksyä liikevaihtoveron korotusta.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Varmasti on näin käynyt, kun tehdään suuri, kaikkia veronmaksajia koskeva verouudistus, että tapahtuu myös sellaista, mitä ei ole tavoiteltu ja eräiden suhteellisen pienituloistenkin kohdalla. Mutta kaikkein pienituloisimpien osalla, johtuen siitä, että verotuskynnystä on oleellisesti valtionverotuksessa nostettu, on tapahtunut selvä edistysaskel eli pienituloisimmat veronmaksajat saavat hyötyä.

Osittain verojen nousu johtuu siitä, että Suomessa on mennyt taloudellisesti hyvin ja tulotaso on noussut. Se merkitsee myös sitä, että suuremmista tuloista maksetaan enemmän veroa. Tästä johtuvat monet ns. veronkiristykset, joihin edellinenkin puhuja viittasi. Me olemme kyllä edellisen puhujan kanssa yhtä mieltä siitä, kun molemmat olemme vasemmistolaisia, että jos tässä maassa olisi vasemmistoeuduskunta tai jos se olisi jatkunut vuodesta 1970 saakka, täällä tiettä pienituloisten asema olisi aivan erilainen.

Mutta sitten kristillisen liiton edustaja, joka puhui tässä edellä, on voimistamassa oikeistoa. Hänellä ei ole mitään moraalisia perusteita sille, että täällä todella menee pienituloisilla huonosti, koska itse ovat tukemassa suurituloista kansanosaa tukemalla suomalaista oikeistoa.

Ed. Väyrynen: Herra puhemies! Äskenten revalvaatio tehtiin ristiriitaisessa tilanteessa. Rahamarkkinoiden tasapainottamiseksi revalvaatio oli välttämätön ja inflaation hillitsemiseksi hyvä ratkaisu. Samalla se kuitenkin pahentaa kansantaloutemme suurinta ongelmaa: vaihtotaseen vajetta. Holkerin hallitus on luonnehtinut talouspolitiikkaansa vahvan tai vakaa markan politiikaksi. Viime viikon revalvaatoratkaisun jälkeen voimme todeta, että molempien käsitteiden valossa hallituksen talouspolitiikka on kokenut haaksirikon. Markka olisi voinut olla sekä vahva että vakaa, jos hallitus olisi kyennyt toteuttamaan hyvin tiukkaa tulo- ja finanssipolitiikkaa ja jos sen veropolitiikka olisi ollut yrittämistä ja säästämistä kannustavaa.

Kun hallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut, ovat kansantaloutemme tasapaino-

ongelmat, inflaatio ja vaihtotaseen alijäämä, pahentuneet. Tämän väistämätön seuraus on ollut korkotason nousu. Nyt markka oli pakko revalvoida, jotta korkotasoa kyettäisiin pitämään korkealla. Markan yliarvostus tehtiin niin suureksi, että suunta voi tästedes olla vain alaspäin. Korkeista koroista huolimatta markka ei ole enää houkutteleva valuutta. Samalla tämä lääke syventää vaihtotaseen vajetta ja lisää kansantalouden velkaantumista ulkomaille. Näin vahvalle markalle ei ole reaalityökalua kaikkia.

Hallituksen tekemät päätökset revalvaation jälkihoidosta merkitsevät sitä, että talous- ja veropoliittinen virhelinja jatkuu. Kun revalvaatio vaikeuttaa yritysten ja erityisesti ulkomaisen tuotannon kanssa kilpailevien yritysten toimintaedellytyksiä, olisi hallituksen tullut muilla päätöksillä kohentaa yritystoiminnan kilpailukykyä. Sen asemesta hallitus esittää työnantajien sosiaaliturvamaksujen korottamista. Kokoomuksen veropoliittinen linja joutuu yhä oudompaan valoon. Edellinen hallitus kevensi vuoden 1986 viimeisen lisäbudjetin yhteydessä työnantajien sosiaaliturvamaksuja yhdellä prosenttiyksiköllä. Eduskunta päätti tässä yhteydessä, että maksujen alentamista jatketaan edelleen.

Kun kokoomus tuli hallitukseen, oli yksi ensimmäisistä päätöksistä työnantajien sosiaaliturvamaksujen korottaminen. Muutama viikko sitten kokoomuslainen sosiaaliministeri vaati maksujen alentamista. Nyt kokoomus on ollut kuitenkin jälleen päättämässä uusista korotuksista. Tämän kunniaksi kansanedustaja M. Lahtinen palaa kokoomuksen ryhmään ja siunaa tämän väärän ratkaisun. (Ed. Pekkarinen: Täytyy jokin logiikka olla!)

Liikevaihtoveron korotuksen vaikutukset ovat ikävät. Tässäkin kansa joutuu kärsimään hallituksen virheiden vuoksi. On syytä lisäksi pelätä, kuten ed. Pekkarinenkin arveli, että hinnat eivät suinkaan alene siinä vaiheessa, kun määrääväkainen korotus päättyy.

Valtiovarainvaliokunnassa on vielä syytä pohtia vaihtoehtoja talouspoliittisesti sinänsä oikean suuntaiselle liikevaihtoveron korotukselle. Hallituksen esityksen rinnalla voitaisiin harkita ainakin ns. haittaverojen käyttömahdollisuutta. (Ed. Paloheimo: Hyvä!) On ilmeistä, että ympäristönsuojelun vuoksi tullaan polttoaineveroja monissa maissa nostamaan. Esimerkiksi Euroopan yhteisöjen piirissä on tehty tämän suuntaisia esityksiä. Tätä mahdollisuutta

olisi Suomessakin harkittava. Jos liikevaihtoveron korotus kuitenkin toteutetaan, olisi lapsilisien korotusta aiennettava.

Hallituksen esittämien veronkorotusten toteuttaminen johtaa siihen, että tämän vuoden veroaste nousee tuntuvasti vuoden 1987 veroasteen yläpuolelle. Tämän vuoksi on entistäkin tärkempää, että tämän vuoden henkilöverotuksessa toteutetaan kevennys, joka alentaa veroasteen lupausten mukaisesti vuoden 1987 tasolle. Alennus on siis mitoitettava siten, että siinä otetaan huomioon viime vuonna perityt liiat verot ja nyt esillä olevat veronkiristykset. Kun veroennakoita ei ilmeisesti voida kesken vuoden muuttaa, olisi liikaa perityn veron osuus muutettava lainaveroksi ja aikanaan palautettava korkoineen veronmaksajille.

Hallituksen suhtautuminen mm. edellä mainittuihin ajatuksiin ratkaisee sen, miten keskustaloppujen lopuksi suhtautuu esitykseen liikevaihtoveron korottamiseksi. Ed. Knuuttilan täällä käyttämä vastauspuheenvuoro kyllä viittaa siihen, että ainakaan veroasteen alentamista ei ole syytä odottaa. Kansanedustaja Knuuttila rehellen miehenä kertoi täällä, mikä on sosialidemokraattien veropoliittinen tavoite, nostaa veroaste oleellisesti nykyistä korkeammaksi, ja kokoomus on takuumiehenä hallituksessa tätä politiikkaa myös ajamassa.

Herra puhemies! Revalvaatio ja siihen liitetyt toimenpiteet eivät vielä käynnistä Suomen kansantalouden tervehdyttämistä. Näiden ratkaisujen kokonaisvaikutus on kansantalouden tasapaino-ongelmia pahentava. Siksi on jälleen kysettävä, mikä on hallituksen talouspoliittinen linja. Kuinka ja millä aikataululla hallitus aikoo pysäyttää kansantaloutemme velkaantumiskierteen? Kansantaloutemme on nyt rakennettu kauhun tasapaino. Markan yliarvostus ja korkea korkotaso tukevat toisiaan. Kun Suomen velkaantumiskierteen ei voida antaa jatkua, on tämä asetelma mahdollisimman nopeasti purettava ja haettava uusi kestävä tasapainotila. Tämä on nyt Holkerin hallituksen ylivoimaisesti tärkein tehtävä.

Ihanteellinen olisi se tilanne, että Suomella olisi riittävä kilpailukyky tuntuvan kauppataaseen ylijäämän ja myös vaihtotaseylijäämän ylläpitämiseen, jolloin Suomen ulkomainen velka alenisi ja saattaisi muuttua ajan oloon jopa Suomen saatavien enemmyydeksi. Jos me kykenisimme painamaan inflaatiiovauhimme kilpailijamaiden inflaation alapuolelle, voisi markka hiljalleen revalvoitua, jolloin korkotaso voisi

olla hyvin alhainen. Tällaiseen ihannetilanteeseen pääseminen on vaikeaa, ja siinä on myös vaikea pysyä. Siihen tai ainakin lähelle sitä on kuitenkin pyrittävä.

Holkerin hallitus joutuu toimikautensa loppupuolella itse kärsimään omista talouspoliittisista virheistään ja laiminlyönneistään. Hallituksella on edessään tukala tilanne. Jotta kansantaloutemme ei kerta kaikkiaan ylivelkaantuisi, olisi velan kasvu pysäytettävä parin vuoden kuluessa. Se edellyttää melkoista hevoskuuria. Toisaalta tiedämme, että ongelmat pahenevat ja lääkkeet ovat vielä kovemmat, jos toimenpiteitä lykätään. Päävastuu talouden tervehdyttämisestä on hallituksella, jolla on käytettävissään myös parhaat talouspoliittiset välineet, tulo- ja finanssipolitiikka. Jos velkakierteen oikaiseminen jää Suomen Pankin tehtäväksi, ovat seuraukset hyvin ikävät, sillä raha- ja valuuttapolitiikan vaikutukset ovat summittaisia ja epäsosiaalisia.

Holkerin hallituksen taival on nyt suunnilleen puolivälissä. Sillä on nyt siis kaksi vuotta aikaa korjata omien talouspoliittisten virheittensä seuraukset, jotta taloutemme olisi vuonna 1991 edes osapuilleen yhtä hyvässä kunnossa kuin se oli kaksi vuotta sitten. Välitilinpäätös ei lupaa hyvää.

Herra puhemies! Lopuksi yhdyn niihin, jotka ovat täällä paheksuneet sitä, että pääministeri Holkeri ja valtiovarainministeri Liikanen ovat poissa tästä eduskunnan istunnosta, vaikka täällä käsitellään hallituksen talouspolitiikkaan keskeisellä tavalla liittyviä esityksiä. Toivon, että näiden lakiesitysten myöhemmässä täysistuntokäsittelyssä pääministeri ja valtiovarainministeri olisivat paikalla ja kertoisivat eduskunnalle sen, kuinka hallitus aikoo oikaista kansantaloutemme tasapaino-ongelmat. Hallitus ei voi välttää vastuutaan pakoilemalla. Sen on vastattava politiikastaan täällä eduskunnassa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä aika paljon niistä vaikeuksista, joita Suomessa tällä hetkellä on, on perua 80-luvun alkupuolen hallituksen toimenpiteistä. Silloinhan hallitukset eivät edes huomanneet, että maailma on muuttumassa ja tietoyhteiskunta tulossa, niin että ei sen tapaisia toimenpiteitä kuin tutkimustoiminnan kehittämistä ajoissa hoidettu. Aivan viime hetkessä vasta edellinen hallitus päätti, että sekin on tärkeä asia. Jos meillä olisi enemmän sillakin alueella

satsattu, niin olisimme paljon paremmassa asemassa nyt, puhumattakaan maatalouden rakennemuutoksen hidastamisesta ja muista asioista, jotka ovat vaikeuttaneet Suomen taloudellista tilannetta vielä 80-luvun lopullakin.

Ed. M. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Väyrysen kanssa on pääosin tänään helppo olla samaa mieltä myös siinä asiassa, että nykyinen Holkerin hallitus ei ole onnistunut vielä kaikkia niitä vääristymiä oikaistamaan, joita on tullut ministeri Väyrysen edustamien hallitusten vuosina. Mutta niiltä osin hän lausui väärän todistuksen: yhdessä kokoomuksen eduskuntaryhmän kanssa tulen myötävaikuttamaan siihen, että veroaste tulee alenemaan ja toivottavasti se alenee alle 1987 tason. Se nyt on vähimmäisvaatimus. Haluan myös oikaista sen, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei tietääkseni ole sairausvakuutusmaksun korotuksen kannalla ja ilmoitan tässä henkilökohteisena mielipiteenäni ed. Väyrykselle: minä en ainakaan tule olemaan sen korottamisen kannalla.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tulkitsin oikein ed. Väyrysen äskeisen puheenvuoron, niin keskustapuolue on siirtymässä haittaverojen kannattamiseen. Toivon mitä hartaimmin, että meille tulee mahdollisimman pian tilaisuus testata tämä käytännössä joko niin, että tulee äänestystilanne täällä eduskunnassa, tai niin, että pääsemme pyytämään ed. Väyrysen ja muiden merkittävien keskustapuolueen kansanedustajien nimi- kirjoituksia lakialoitteisiin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajien Tiurin ja M. Lahtisen puheenvuorojen johdosta pari sanaa. Ensinnäkin ed. M. Lahtinen täällä sanoi, että hän tulee vaikuttamaan siihen, että verotus jatkossa kevenee. Niinhän se on. Kun Holkerin hallitus lähti liikkeelle, se lupasi, että verotus kevenee. Mitä tapahtui? Vuoden 1988 verotus kiristyi ennätyksellisiin lukemiin. Tuli syksy 1988, tehtiin lakeja tälle vuodelle 1989. Hallitus jakoi joka kotiin peräti kirjeen "Verotus kevenee". Nyt kaikki me tiedämme, miten on käymässä. Edelleen te, ed. M. Lahtinen, uskotte ja luotatte siihen, että joskus myöhemmässä tulevaisuudessa, kun ei ensin eikä sitten, niin ehkä sitten kuitenkin voisi verotus kevenyä. Kuinka kauan te jaksatte luottaa näihin hallituksen lupauksiin?

Mitä tulee ed. Tiurin puheenvuoroon siitä, että tutkimuksen osalta edellinen hallitus ei elänyt realiaikaa, haluan hänelle lyhyesti muistuttaa, että edellinen sääti korkeakoulujen kehittämislain. Siihen yhteyteen se nitoi valtioneuvoston päätöksen, jolla tutkimuksen kannalta tärkeiden määrärahojen tulevien vuosien rahoitus turvataan. Tämän mukaan, ed. Tiuri, edellinen hallitus alkoi elää, ja tämän mukaisesti, eikä sen yli, on myös tämä hallitus elänyt. Tässä mielessä te ette, ed. Tiuri, ole mitään lisäresurssija näihin tutkimuksen kannalta keskeisiin voimavaroihin tuonut.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On esitettävä tiettyä kunnioitusta ed. M. Lahtista kohtaan, joka on rohjennut lähteä puolustamaan kokoomuslaista ajattelutapaa kokoomuksen ryhmässä. Toivottavasti kokoomuksessa on muitakin edustajia, jotka uskaltavat ajaa kokoomuksen omaa politiikkaa eivätkä vain nöyristele sosialidemokraattien edessä.

Mitä tulee ed. Pulliaisen kysymykseen, niin olen jo viime kesänä pidetyssä keskustan puoluekokouksessa vetänyt selvän linjan suhtautumisessa haittaverotuksen lisäämiseen, ja sen mukaisesti toimimme. Edellytämme tietysti, että valitaan sopivat haittaverot ja ajoitetaan nämä ratkaisut oikein. Kaiken aikaa lähdemme siitä, että verotuksen kokonaistasoa ei pidä lisätä, vaan voidaan haittaverotusta lisäämällä kerätä varoja verouudistuksen rahoitukseen.

Ed. M. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkariselle sen verran, että nyt ei ole kysymys minun luottamisestani siihen, keventäkö hallitus veroasteen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä tietääkseni kaksi viikkoa sitten teki selkeän päätöksen: kokoomuksen eduskuntaryhmä tulee pitämään huolta, että niiltä osin veroasteen keveneminen saavutetaan. Ei se ole minun uskoni asia.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin kuin omassa vastauspuheenvuorossani jo totesinkin, edellinen hallitus ihan viime hetkessä huomasi, mihin maailma on menossa, ja teki tuon korkeakouluja koskevan esityksen. Mutta jo paljon aikaisemmin olisi pitänyt huomata se. Me olisimme paljon paremmassa asemassa, jos se olisi ajoissa huomattu. Kyllä esimerkiksi verouudistus olisi aivan hyvin voitu toteuttaa jo paljon aikaisemmin. Nyt se on vielä hitaammin vaikuttava, ja jos vielä mar-

ginaaliverot ja muut olisi saatu alemmaksi jo 1980-luvun alkupuolella, niin me olisimme paljon paremmassa kansainvälisessä asemassa, kun muissa maissa on niin kuitenkin tehty. Ruotsi näyttää kohta meille hyvää esimerkkiä.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ollut erittäin mielenkiintoista, että ed. Paavo Väyrynen ja osa, kunnioitettavan pieni osa kokoomuksen eduskuntaryhmästä on löytämässä yhteisen linjan, kun keskustellaan työntantajamaksujen kiristämisestä. Kun taas vasemmisto-oppositio on hiljaa tässä asiassa, niin tämä mielestäni todistaa, että hallitus on tässä asiassa täsmälleen oikealla linjalla, eli suhdannepoliittisesti on tärkeää ja arvokasta nyt edistää säästämistä myös sillä tavalla, että työnantajien maksuja kiristetään.

Se, missä hallitus on turhaan vitkastellut ja se opposition kritiikissä on syytä myöntää oikeaksi, on se, että oikeastaan vasta nyt ministeri Vennamo kertoi, onko tapahtumassa mitään konkreettisia suunnitelmia ja toimenpide-ehdotuksia siihen suuntaan, että nimenomaan työnantajan erilaiset palkkaperusteiset sosiaaliturva- ja muut maksut korvattaisiin muulla järjestelmällä, niin kuin hallitusohjelmassa on todettu. Valitettavasti tämä on musta aukko, johon ei ole näkyvissä vielä ratkaisua. Oikeastaan ainoa malli, joka on tähän saakka tehty, on Kansaneläkelaitoksen malli ns. Kela-maksusta, joka valitettavasti on kuoliaksi vaiettu. Siitä ei ole kovin paljon keskusteltu eikä ymmärtääkseni se ei ole mitenkään ministereissä kovaa tuulta saanut alleen. Se peruslinja, että tässä suhdannetilanteessa työnantajien maksuja kiristetään, on täsmälleen oikea.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla, että ed. Väyrynen kertoo viime kesän puoluekokouksessa puhuneensa lämpimästi haittaverojen puolesta. Meidän ei auta muu kuin toivoa, että ed. Väyrysen valta siellä keskustapuolueessa tai Suomen keskustassa lisääntyisi nykyisestään, että hän saisi myös muut kansanedustajat tämän tyyppisten ajatusten puolelle, koska tähän saakka ei niin ole käynyt. Tähän saakka joka kerta, kun vihreät ovat esittäneet haittaveroja tai sen suuntaisia esityksiä, keskusta on ollut vastustamassa niitä, äänestänyt niitä vastaan. Näin on käynyt esimerkiksi silloin, kun me puhuimme lannoiteverosta viime syksynä. Näin on käynyt joka kerta, kun on puhuttu

polttoaineverojen korotuksesta. Olisi mielenkiintoista kuulla, mitkä ovat ne erityiset haittaverot, joita ed. Väyrynen olisi valmis kannattamaan. Kun ei saa esittää kysymyksiä vastauspuheenvuorossa, niin en esitä sitä kysymystä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pahoin pelkäsin, että ed. Väyrysen äskeiseen haittaveroja koskevaan lausumaan sisältyi varauksia. Pelkoni ei ollut aiheeton. Tässä tilanteessa ei auta mikään muu kuin että nyt tehdään testisarja erilaisia lakialoitteita ja ensimmäisenä tarjotaan omien allekirjoitusten jälkeen ed. Väyrykselle niitä allekirjoitettavaksi ja testataan, mitkä ovat niitä haittaveroja, joita Suomen keskusta -merkkinen puolue kannattaa.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiurille ensin toteaisin, että ed. Pekkarinen oli täsmälleen oikeassa. Edelliset hallitukset jo ryhtyivät lisäämään tutkimus- ja tuotekehitysvaroja. Nykyinen hallitus on jotenkuten heikonlaisesti elänyt niiden periaatepäätösten mukaan, jotka silloin on tehty.

Mitä tulee verouudistukseen, on huomautettava ed. Tiurille, että kyllä edellisetkin hallitukset uudistivat verotusta, mutta silloin kannustettiin yrittämistä. Silloin kannustettiin säästämistä. Samalla linjalla olisi pitänyt jatkaa. Nyt on käännetty koko verouudistuksen suunta päinvastaiseksi ja lähdetty seikkailemaan kokonais-uudistuksen kautta tielle, jota ei ole kunnollisesti suunniteltu.

Mitä tulee haittaveroihin, niin sanoin jo puheenvuorossani, että olisi harkittava polttoaine-erojen lisäämistä, mutta keskusta ei hyväksy kokonaisverorasituksen lisäämistä, vaan vastaavasti tulisi muita veroja keventää.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minä olen iloinen, että minulla on tässä heti esitettävänä erikoistarjous keskustapuolueelle haittaveroista. Olemme jättäneet sisään lakialoitteen, joka tulee tänne suureen saliin varmaan ensi viikon tiistaina. Siellä ehdotamme konkreettisia haittaveroja. Ehdotamme vedenkäyttöveroa 50 penniä kulutettua vesikuutiota kohden silloin, kun kulutus ylittää 1 000 kuutiota vuodessa. Ehdotamme otsonikerrosta tuhoavien aineiden veroa, joka olisi 15 markkaa kilolta. Ehdotamme saasteiden ilmaanpäästöveroja. Hiilidioksidille ehdotamme 3 markkaa tonnilta veroksi,

typen oksidille 1 000 markkaa tonnilta ja rikkiyhdisteille 500 markkaa tonnilta. Ehdotamme haitallisten aineiden veteenjäätöveroa mm. siltä osin, että kloori, joka jätetään veteen puhdistamattomana, pantaisiin verolle. Ehdotamme myös veroa torjunta-aineiden käytöstä sillä tavalla, että 20 markkaa perittäisiin veroa jokaiselta tehoainekilolta, joka luontoon levitetään.

Meillä on siis erikoistarjouksena, ed. Väyrynen, haittaveroja ja ympäristöveroja ja resurssinkäyttöveroja. Tältä osin toivomme, että keskustapuolue tulee näihin veroihin mukaan ainakin miettimättä sillä tavalla veron kohtaantoja kuin nyt on liikevaihtoveron kohdalla kysymys. Tuntuu ilmeiseltä, että keskustapuolue ei tiedä, että liikevaihtoveron kohtaanto ovat pienituloiset ja suurimenoiset ihmiset, ed. Väyrynen. — Näkemiin, ed. Väyrynen. — Tässä mielessä on hämmästyttävää, että keskustapuolue pyrkii tällä tavalla välttelemään vastuuta. Se tuo tänne esityksiä, joissa se ei ilmoita omaa kantaansa esimerkiksi liikevaihtoveron korottamiseen.

Kyllä minusta vastuullisena poliittisena voimana keskustapuolueen on ilmaistava kantansa liikevaihtoveron korottamiseen tässä ja nyt, kun meillä on käsillä lakiehdotus tässä ja nyt liikevaihtoveron tilapäisestä korottamisesta. (Ed. Virolainen: Me kannatamme liikevaihtoveroa ennen välittömien verojen korottamista!) — Tässä mielessä keskustapuolueen kanta onkin näköjään tulkittava siis pienituloisten ja suurimenoisten ihmisten verorasitusta lisääväksi toimenpiteeksi. — Keskustapuolue pyrkii tällä varjonyrkkeilyllä saamaan irti veropolitiikasta kaiken hyvän, mikä on saatavissa, mutta ei ole valmis osallistumaan millään rakentavilla ehdotuksilla veropohjan ylläpitämiseen. On murentamassa veropohjaa, jolla sosiaalivaltiota ylläpidetään, mutta ei esitä rakentavia vaihtoehtoja näiden verojen keräämiseksi, silloin kun keskustapuolue on liikevaihtoveron korottamisen kannalla tai ei jyrkästi tuomitse liikevaihtoveron korottamista, niin kuin tässä tapauksessa on asia. Siis keskustapuolue tekee propagandaa täällä, kun se muka on pienituloisten ja keskituloisten ihmisten puolella tuloverouudistuksessa, mutta hyväksyy ja sallii hallituksen liikevaihtoverouudistuksen. (Ed. Virolainen: Arvostelkaa välillä hallitustakin alkääkö oppositiota!) — Minä arvostelen tällä kertaa nyt keskustapuoluetta, koska keskustapuolueen kannanotot tässä kysymyksessä suuntautuvat pieni- ja keski-suurituloisia ihmisiä vastaan.

Hallituksen kannanotot suuntautuvat keski-suurituloisia ihmisiä vastaan. En ymmärrä ministeri Liikasta, joka suorittaa vertailuja julkisuudessa sen suhteen, onko verotus viime vuoteen nähden koventunut vai keventynyt. Kyllä hän sen täytyy viime vuoteen nähden ollakin keventynyt, koska viime vuosi oli kovenneen verotuksen vuosi. Edellinen normaaliverotuksen vuosi oli vuosi 1987 ja siihen nähden verotus on kiistämättömästi koventunut. (Ed. Virolainen: Silloin olisin keskustalainen valtiovarainministeri!) Tässä mielessä täytyy hämmästellä myös sitä, että julkisuus lainkaan kriittisesti asiaan suhtautumatta hyväksyy tällaisen vertailun, hyväksyy, että verrataan viime vuotta ja tätä vuotta. Oikea tapa vertailla on vuosi 1987 ja vuosi 1989, jotka ovat verotuksessa eräällä tavalla normaalivuotia. Tässä mielessä ministeri Liikainen kyllä lausuu väärää todistusta, kun hän väittää verotuksen kevenneen. Verotus on keventynyt vain kovenneen verotuksen vuoteen verrattuna, mutta ei normaalivuoteen verrattuna.

Samalla tavalla kiistatonta kuin verotuksen koveneminen vuoteen 1987 verrattuna on se, että liikevaihtoveron korotus tulee kaikkein ankarimmin kohdistumaan pieni- ja keskituloisiin ihmisiin, niihin joita hallituksen verouudistus vuoteen 1987 verrattuna kohtelee kaikkein kaltoimmin.

Ja mikä myös keskustapuolueen politiikalle tässä yhteydessä on ominaista, on se, että keskustapuolueella ei ole valmiutta kasinotalouden kuriinsaattamiseen. Sikäli kuin ymmärsin, keskustapuolueen puheenjohtaja Paavo Väyrynen jossakin lehtihaastattelussa esitti jotain sen suuntaista, että keinottelija nimeltä Kouri olisi jotenkin isänmaallinen ihminen. Tällaista isänmaallisuutta minun on vaikea hyväksyä. Parisa kuukaudessa mainittu henkilö vie Suomen kansantaloudessa syntynyttä kansantuloa ulkomaille verottomina tuloina, koska on mahdollista tehdä verojärjestelyjä, joiden mukaan myyntivoitot ovat silloin, kun niitä viedään ulkomaille verottomia. Minusta se on epäisänmaallista toimintaa, enkä voi yhtyä keskustapuolueen puheenjohtaja Väyrysen käsitykseen tällaisen toiminnan isänmaallisuudesta.

Laskeskelin, että jos tällainen keinottelija nimeltä Kouri olisi omistanut Sammon ja Yhdyspankin osakkeita noin kuukauden verran ja saanut niistä myyntivoittoa sata miljoonaa markkaa, niin hänelle tulisi tuntipalkaksi tästä omistamisesta jokaiselta tunnilta, yötä päivää,

pyhät arjet, jonka hän oli sinä aikana näitä osakkeita omistamassa, noin 100 000 markkaa tunnissa ja verottomasti. Tästä kysymyksestä täytyy tietenkin syyttää myös hallitusta. Hallitus ei ole pystynyt saattamaan kaikkia tuloja verotuksessa samanarvoiseen asemaan, niin kuin pitäisi laittaa. Mutta toisaalta keskustapuolue silloin, kun se ajaa niin oikealle kuin se nyt on ajamassa näissä kasinotalouden vastustamiseen liittyvissä kysymyksissä, ei tarjoa todellista vaihtoehtoa pienituloisten ja keski suurituloisten ihmisten puolesta, vaan on hämmästyttävällä tavalla valmis sallimaan ja hyväksymään liikevaihtoveron korotuksen, joka kohdistuu ankarimmin niihin, joita keskustapuolue sanoo puolustavansa. Siis kyllä keskustapuolueen oppositiopolitiikkaa täytyy myös silloin voida arvostella riippumatta siitä, millaista politiikkaa hallitus tekee, kun keskustapuolue ei tarjoa tosiasiallisia vaihtoehtoja hallituksen politiikalle. Keskustapuolue ei tarjoa tosiasiallisia vaihtoehtoja hallituksen politiikalle silloin, kun keskustapuolue ei ole asettamassa kasinotaloutta ja siihen liittyviä toimintoja millään erityisellä tavalla verotuksen kohteeksi tai saamassa aikaan toimenpiteitä, joilla kasinotaloutta jarrutettaisiin.

Vaihtoehto liikevaihtoveron korotukselle olisi esimerkiksi se, että olisi korotettu leimaveroja pörssiosakkeilta ja muilta osakkeilta. Olisi sillä tavalla tehty kannattamattomaksi tämä osakkeiden kierrätystoiminta. Eräällä tavalla maassa ei ole käynnissä kulutusjuhlat, vaan on jollakin tavalla kierrätysorgiat tai kierrätysmania, jolla arvopapereita, papereita joilla ei sinänsä ole mitään arvoa, kierrätetään edestakaisin ikään kuin niiden arvo nousisi siinä prosessissa.

Nimenomaan jos halutaan vaikuttaa kansantalouden suuriin linjoihin, niin nyt olisi saatettava verolle, ei pienituloisten ja keskituloisten ihmisten kulutus, jotka eivät vietä kulutusjuhlaa, vaan kierrättämisen verollepano olisi se liikevaihtoveron korotuksen vaihtoehto, johon toivoisi keskustapuolueelta tukea samalla tavalla kuin keskustapuolueelta toivoisi tukea näille konkreettisille haittaveroille, joka esitys SKDL:n ryhmän esityksenä on tiistaina tulossa eduskunnan käsittelyyn.

Tässä mielessä SKDL:n ryhmän arvostelun kohteena on myös keskustapuolue, joka, jos puheenjohtaja Väyrynen halusi hahmotella jonkinlaista yhtenäistä linjaa hallituksen linjalle äskeisessä puheenvuorossaan, ei siinä onnistunut. On nimittäin aivan mahdotonta ajatella, että

vaihtotaseen vaje käännettäisiin myönteiseksi, positiiviseksi, tällaisen velkaantumisen oloissa, jossa velat jo nyt vievät 2/3 vaihtotaseen vajeesta. Jos kauppataasetta koetetaan saada positiiviseksi, se johtaa myös tuonnin kasvuun ja sitä kautta on kierre, joka ei ratkea pelkästään vientiä lisäämällä.

Tässä mielessä meidän täytyy hyväksyä tiettyssä määrin tässä taloudessamme vaihtotaseen vajeet. Meidän täytyy rajoittaa lisävelkaantumista. Meidän täytyy edistää sitä, että Suomi panee kasinotalouden verolle, ed. Väyrynen, ja panee leimaveroja pääomien maastaviennille, estää lyhytaikaisen rahojen maastaviennin ulos, tekee kannattamattomaksi sen kierrätysprosessin. Tänä päivänä Suomea velkaannutetaan ennen muuta lyhyen maksuajan markkinoilla, siis lyhyen rahan markkinoilla, ja tästä aiheutuvat ne ongelmat, jonka takia Suomi oli pakotettu revalvoimaan.

Revalvaatiohan ei ollut talouspoliittisesti perusteltu toimenpide, jos ajatellaan vaihtotasekehitystä. Kai ed. Väyrynen sen tiesi, kun hän oli tätä revalvaatiopäätöstä Suomen Pankissa tekemässä, mutta se ongelma, mikä tässä nyt oli, ed. Väyrynen, oli se, että kasinotalous, tämä keinottelu, jonka kierteessä me nyt olemme, on saanut aikaan paineita suomalaista yhteiskuntaa kohtaan. Se on tehnyt itsenäisen talouspoliittisen toiminnan harjoittamisen niin vaikeaksi, että joudutaan tällaisiin poikkeuksellisiin toimiin, joudutaan tavallaan kansantalouden etujen vastaisesti revalvoimaan, jotta voitaisiin estää keinottelua, ja tämän keinottelun estäminen on tänä päivänä myös suoritettavissa ja saatavissa aikaan yksinkertaisemmilla toimenpiteillä kuin revalvaatiolla ja sitä seuraavalla pienten ja keskituloisten ihmisten verotuksen kiristämällä.

Meillä täytyisi olla käytettävissä keinoja tätä vastaan, esimerkiksi vientimaksut, mutta vientimaksujahan keskustapuolueen ymmärtääkseni ei ole ollut koskaan helppo hyväksyä. Se olisi ratkaissut tämänkin asian paljon helpommin kuin revalvaatio ynnä liikevaihtoveron korottaminen. Se olisi vienyt niiltä, joilta pitää viedä, vientiteollisuudelta, valtiolle. Se olisi siis antanut keskituloisille ja pienituloisille ihmisille mahdollisuuden kuluttaa niin kuin tähänkin asti ilman, että liikevaihtoveroa korotetaan. Tässä mielessä keskustapuolue on siinä samassa konkurssissa, missä hallituskin on talouspolitiikan osalta, ja täytyy toivoa, että sieltä suosta noustaisiin puolustamaan pienituloisten asiaa ja

myös luontoa teoissa eikä vain sanoissa niin, että kaikkea sitä, mitä tehdään, arvostellaan, mutta ei esitetä vaihtoehtoja. Tulkaa meidän mukaamme korottamaan leimaveroja, keskustapuolue! Tulkaa meidän mukaamme panemaan haitakkeita ja turhakkeita verolle!

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaihtotasevaje ja kansantalouden velkaantuminen ulkomaille voidaan poistaa ainoastaan sillä tavalla, että me saamme lähivuosina kauppataaseeseen huomattavan ylijäämän. Koska vaihtotaseen muut erät ovat vajauksellisia, on kauppataaseeseen saatava huomattava ylijäämä, ja se edellyttää sitä, että me kykenemme lisäämään vientiä ja vähentämään tuontia. Se edellyttää yritystoiminnan toimintaedellytysten parantamista. Vaikka se on SKDL:lle ideologisesti vastenmielistä, niin niin on tehtävä.

Minä kyllä hämmästelen sitä, että SKDL:n edustajat ja myös devalaiset ovat täällä hyökänneet keskustan kimppuun. (Ed. Virolainen: Eikä hallituksen!) Meillä on huono hallitus, joka hoitaa huonosti asiat. Haukkukaa hallitusta! Me olemme esittäneet järkevää talouspolitiikkaa ja sosiaalisesti oikeudenmukaista sosiaalipolitiikkaa, kaiken kaikkiaan hyvää linjaa, johon teidän pitäisi yhtyä, ja haukkua hallitusta.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuoron alkuosaan hieman kajoaisin. Nämä ed. Seppäsen tekemät lukuisat tarjoukset keskustapuolueelle olivat oikeastaan ale-tavaraa heidän itensäkin kannalta katsoen. Nimittäin saasteveron kiristelemineen tai sen säätäminen on saasteille ja päästöille salliva linja. Kun riittää rahaa maksaa, niin sen kuin sitten vain saastuttelee. Vihreät sentään ovat esittäneet, niin kuin oikein onkin, että päästöjä pitäisi rajata pikemminkin kuin sallia ne, jos rahaa riittää maksaa.

Mitä tulee sitten keskustapuolueen arvosteluun, mitä ed. Seppänen esitti, saasteveron osalta olen täysin samaa mieltä, että sitten kun se konkreettinen tilanne tulee päälle, niin sen jälkeen ei enää tahtoa löydy.

Ed. Paloheimio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rantaselle vain pienenä oikaisuna, että vihreät ovat kyllä esittäneet rajojen asettamista, mutta myös haittaverojen säätämistä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta ei jäisi epäselväksi, niin kyllä kai SKDL:kin on esittänyt juuri samoja asioita tässä yhteydessä eli myös kieltoja eikä vain veroja, mutta haluamme näiden toimenpiteiden täydentävän toinen toisiaan ja haluamme, että saastuttaminen ei olisi taloudellisesti kannattavaa. Taloudellisesti kannattavaa se on, jos saastuttamisesta ei aiheudu kustannuksia saastuttajille. Me haluamme aiheuttaa tällä tavalla saastuttamisen kallistumisen. Se ei poista sitä. Sitä varten on olemassa muita esityksiä, joita me olemme ehdottaneet ja joita me muiden tekeminä kannatamme, ja tältä osin siis uskomme, että linjat täydentävät toisiaan emmekä halua myöntää lupaa saastuttamiselle. Jos sellaista lupaa meiltä pyydetään, niin ei tule.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi ed. Seppäselle, joka ilmeisesti on kuunnellut ed. Pekkarisen puheenvuoron erittäin huonosti, ja siinä mielessä haluan lainatakin aluksi ed. Seppäselle muutaman rivin ed. Pekkarisen täällä käyttämästä puheenvuorosta, josta selviää selkeästi se, että keskusta ei suinkaan ole suin päin hyväksymässä liikevaihtoveron korotusta. Ed. Pekkarinen totesi puheenvuorossaan mm. näin: "Hallitus esittää nyt, että yksityisen kulutuksen eväitä vedetään valtiolle liikevaihtoveroa korottamalla. Esitys on määräaikainen. Hetimiten voikin kysyä, miten määräaikainen liikevaihtovero käytännössä toimii. Eikö se jää joka tapauksessa hintoihin vuodenvaihteen jälkeenkin? Muutoinkin liikevaihtoveron korottamiseen yksittäisenä toimenpiteenä on syytä suhtautua kriittisesti. Tämänkin talouspoliittisen toimenpiteen uhriksi kun ovat joutumassa samat väestöryhmät kuin verouudistuksessa. Keskituloiset, nuorehkot, velkaantuneet lapsiperheet menettävät suhteellisesti eniten verouudistuksessa ja tässäkin." Eli eikö tämä puheenvuoro nimenomaan kerro keskustan linjaa? Me emme suinkaan ole tätä uudistusta hyväksymässä.

Herra puhemies! Sitten muutama sana tästä eduskuntakeskustelusta. Viime viikkojen aikana on kovasti eduskunnan työtapoja kehitetäessä täällä peräänkuulutettu sitä, että eduskunnan keskustelua pitäisi elävöittää ja kansanedustajien motivaatiota osallistua eduskuntatyöskentelyyn pitäisi lisätä. Minusta silloin ydinkysymys on, että kun täällä salissa käydään mm. nyt tämän tyyppistä talouspoliittista keskustelua, jota ollaan käymässä, niin toki halli-

tuksen asianomaisten ministerien tulisi silloin olla täällä paikalla. Siinä mielessä todella haluan vedota eduskunnan puhemiesneuvostoon eduskunnan työn kehittämiseksi siten, että kun tänne saliin tuodaan esittelyyn näinkin keskeisiä esityksiä kuin nämä kaksi nyt hallituksen tuomaa, sekä liikevaihtoveron korotus että sosiaaliturvamaksujen korotus ovat, niin niiden ajoitus olisi sellainen, että asianomaiset ministerit voisivat olla täällä esittelemässä esityksensä ja puolustamassa niitä. Se on ainoa keino, millä me saamme tähän täysistuntotyöskentelyyn mielekkyyttä lisää, ja se on myöskin ainoa keino, jolla mahdollistamme hallituksen ja opposition välisen aidon vuoropuhelun mm. maan talouspolitiikasta.

Ja siinä mielessä vielä haluaisin vaatia, että aikaisemmin aina keväällä hallitus antoi eduskunnalle, edellinen hallitus mm. joka kevät, talouspoliittisen selonteon, jonka yhteydessä kansanedustajilla oli mahdollisuus esittää seuraavan vuoden budjettiin liittyviä kysymyksiä ja myöskin näkemyksensä talouspolitiikasta ja talouspoliittisesta tilanteesta. Nyt nykyisen hallituksen aikana tämä käytäntö on jätetty pois, eli eduskunnalla ei ole oikeastaan minkään näköisiä mahdollisuuksia vaikuttaa maan talouspolitiikkaan saatikka siitä kokonaisvaltaisesti keskustella, kun eivät edes hallituksen asianomaiset ministerit ole silloin paikalla, kun uudistusesityksiä eduskunnalle esitellään. Eli tämä toivomuksena eduskunnan puhemiesneuvostolle, ja uskon, että se on eduskunnan täysistuntotyöskentelyn kehittämisen kannalta niitä kaikista keskeisimpiä tavoitteita.

Herra puhemies! Olemme käsittelemässä liikevaihtoveron korotusta puolella prosenttiyksiköllä. Sillä tulee tänä vuonna valtiolle noin 700 miljoonaa markkaa lisää tuloja. Samalla hallitus on esittänyt sotu-maksun puolen prosenttiyksikön korotusta, josta on laskettu kertyvän 7 kuukauden aikana noin 250 miljoonaa markkaa. Aivan erityisesti ihmettyttää tosiaan se, että kokoomuksen eduskuntaryhmä on mukana tämän tyyppisten esitysten antamisessa, ja aivan erityisesti ihmettyttää sosiaaliturvamaksun korotus, kun muistetaan se, kuinka moneen otteeseen kokoomuksen ministerit, mm. ministeri Pesola, ovat peräänkuuluttaneet sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden muutosta, jolla voitaisiin nimenomaan työvoimavaltaisen yritystoiminnan raskautuksia vähentää. Nyt ollaan kuitenkin toimimassa aivan päinvastoin. Minusta tässä asiassa kokoomus on vähintään

selvityksen velkaa yrittäjille ja äänestäjille, jolle on luvattu moneen kertaan sosiaaliturvamaksujen maksuperustetta muuttaa.

Samassa yhteydessä haluaisin muistuttaa siitä, että edellisen hallituksen aikana, muistaakseni Esko Ollilan budjettiesityksessä, oli miljaradin markan helpotus sotu-maksujen yhden prosenttiyksikön alennuksena. Nyt tämä hallitus on jo kahteen kertaan korottanut. Ei ainakaan voida sanoa, että hallitus on yrittäjä- ja pienyrittäjäystävällinen. Kun muistetaan vielä se, että molemmat nyt esitetyt toimenpiteet heikentävät vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä, heikentävät maamme teollisuuden kilpailukykyä, ja kun muistetaan, miten riippuvainen Suomen teollisuus ja yleensä suomalainen hyvinvointi on viennistä, niin ne lyövät suoraan korvalle tätä toimintapolitiikkaa.

Herra puhemies! Aivan lopuksi haluaisin muistuttaa siitä, että jo viime syksynä nämä ongelmat olivat näköpiirissä. Vaihtotaseen vaje ei ole mikään juuri pinnalle pulpahtanut ongelma. Silloin niihin olisi pitänyt tarttua jo eduskunnan käsitellessä tämän vuoden budjettia viime syksynä. Mutta hallitus ei todella ottanut tätä tilannetta vakavasti, ja nyt on tultu sitten tilanteeseen, jossa keinot alkavat olla vähissä ja jos ei mitään tehdä, niin ollaan joutumassa syvään koron loukkuun.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on täysi syy yhtyä siihen toivomukseen, jonka ed. Anttila puheenvuorossaan esitti, nimenomaan siihen, että kun näin tärkeitä talouspoliittisia lakiesityksiä eduskunnassa käsitellään, niin olisi kyllä hyvin kohtuullista, että asianomaiset esityksen valmistelleet ministerit olisivat täällä paikalla. On onneksi täällä sentään pari ministeriä, jotka tosin käsittelevät valtioneuvostossa pääasiassa muita asioita, mutta emme me todella milloinkaan saa elävää keskustelua, mielipiteitten vaihtoa aikaan, jolleivät ministerit keskusteluun osallistu. Täytyy kyllä herra valtiovarainministeri Liikasen osalta sanoa, että hän eräessä vaiheessa on täällä kyllä ollut kiitettävästi keskustelua elävöittämässä.

Sitten minun täytyy sanoa, että oppositiolla tietysti on velvollisuus arvostella hallituksen esityksiä ja esittää niiden heikkouksia, mutta tämä on kyllä ennenkuulumatonta, että ed. Seppänen ottaa erikoisesti maalitaulukseen toisen oppositiopuolueen. Minä en tiedä mitään muuta järkevää selitystä, kuin että hän on lopultakin tullut

siihen tulokseen, että ainoa keino päästä hallitukseen on nuoleskella hallitusta ja haukkua keskustapuoluetta. Minä toivotan menestystä tälle uralle.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Keskustapuoluetta täytyy arvostella siksi, että Suomen politiikka on menossa oikealle ja keskustapuolue muiden mukana on menossa oikealle. Me täältä vasemmalta koettamme pitää kiinni, ettei keskustapuolue pääsisi luiskahtamaan sinne ihan äärioikeistoon, mihin tämä nykyinen meno johtaa varsinkin, jos keinnottelija Kouria pidetään isänmaallisena henkilönä.

Mitä sitten tulee keskustapuolueen yleiseen linjaan, niin keskustapuoluehan on aina ollut liikevaihtoveron korottamisen kannalla. Liikevaihtoveron korottaminenhan on keskustapuolueen talouspoliittinen vaihtoehto. Se on patenttivastaus ja se on se vastaus, joka on aina esitetty vaihtoehtona: korotetaan liikevaihtoveroa.

Nyt sitten hallitus tuo esityksen, jolla korotetaan liikevaihtoveroa. Minä ymmärrän, että keskustapuolueella on nyt vaikeuksia vastustaa tätä pienituloisia ja keskituloisia ihmisiä rasittavaa ja heihin kohdistuvaa veroa, kun itse on tullut sitä aina vaaditaksi. Mutta sitä minä en hyväksy, että keskustapuolue yrittää saada niin sanotusti pinnat kotiin tässä tilanteessa, jossa hallitus noudattaa keskustapuolueen haluamaa politiikkaa ja jossa sitten keskustapuolue sanoutuu irti siitä, mitä se aina aikaisemmin on esittänyt.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Jatkamatta kovin pitkälle tätä dialogia ed. Seppäsen kanssa minä huomautan kuitenkin, että tämän esityksen on antanut nykyinen hallitus eikä keskustapuolue.

Ed. Tenhiälä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Seppänen ei ilmeisesti tiedä itse, missä hän tällä hetkellä kulkee. Jos lehtiä lukee ja ne pitävät paikansa, niin niissä kerrotaan hyvin tarkkaan, että ed. Seppänen on eräs kasinotalouden edustaja tässä maassa, joka omistaa suuren määrän osakkeita eri puolilla. Minusta olisi aika mielenkiintoista joskus saada selvitys siitä, miten ed. Seppänen henkilökohtaisesti on saanut erilaisia voittoja tällä omalla kasinotaloudellaan.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Minulla on joskus ollut osakkeita yksi kappale noin 50 yhtiössä. Tänä päivänä voin julkisesti ja avoimesti sanoa, että minulla on osakkeita noin kymmenessä yhtiössä, jokaisessa niistä ainoastaan yksi. Sen lisäksi vanhemmalla pojallani on viisi kappaletta YIT-nimisen yhtiön osakkeita, joiden arvo on yhteenlaskettuna tämän päivän markkinahintojen mukaan noin 2 000 markkaa. Minun osakesalkuni arvo on tänä päivänä noin 3 000 markkaa. Sitä ei kai voi pitää kasinotaloutena, että 3 000 markan omaisuutta pitää eikä sitä liikuttele. Kasinotaloutta on se, että kierrätetään papereita edestakaisin ja pyritään ottamaan voitto siitä kierrätystoiminnasta, pyritään siihen, että myyntivoittoja tulisi arvonnousujen realisoitumisessa. Sitä toimintaa toivoisin keskustapuolueen vastustavan ja verottavan. Mutta keskustapuolue varmaankin keinottelija Kourin kanssa yhteistoiminnassa suosii ja luo toimintaedellytyksiä sellaiselle toiminnalle. Pyytäisin keskustapuoluetta irtisanoutumaan sellaisen toiminnan isänmaallisen luonteen korostamisesta.

Puhemies: Pyydän edustajia palaamaan käsiteltävään asiaan.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Vielä ed. Seppäselä toteamus, että Suomessa on Harri Holkerin johtama kokoomuksen ja sosialidemokraattien hallitus, joka vastaa tämän maan asioista. Minä toivon, että ed. Seppänen esittää vaatimuksensa ja toivomuksensa hallitukselle, jos asiat menevät huonosti, niin moittii siitä hallitusta eikä oppositiota. Minulle herää sama kysymys kuin ed. Virolaiselle, onko ed. Seppäsen linja täällä hallituskipeyttä, että SKDL pyrkii mukaan tähän nykyiseen oikeistohallitukseen.

Ed. U. Leppänen: Herra puhemies! Edellinen hallitus antoi aika hyvän talouspoliittisen perinnön nykyiselle hallitukselle. (Ed. Väyrynen: Kyllä!) Taloudellisesti hyvä aika on jatkunut edelleenkin. Tässä ollaankin nyt siinä varsin erikoisessa ja kummallisessa tilanteessa, että meillä talous pyörii hyvin ja kokoomus on ruvennut pelkäämään sitä, että se pyörii liian hyvin. Nyt yritetään etsiä tasapainoa alemmalta kansantalouden tasolta ja on ryhdytty harjoittamaan rajoittavaa talouspolitiikkaa. Tällaista talouspolitiikkaa en koskaan ole hyväksynyt

enkö koskaan ole ymmärtänyt. Sitä taustaa vasten myöskin on täysin mahdoton ymmärtää ja hyväksyä liikevaihtoveron korotusta taikka sosiaaliturvamaksujen korotusta.

Yleisesti ottaen täytyy sanoa, että tässä hallituksessa kokoomus on epäonnistunut kaikessa. Kokoomus on joutunut harjoittamaan sellaista politiikkaa, joka on kaikessa olennaisessa vastoin kokoomuksen tavoitteita, ainakin niitä tavoitteita, joita kokoomus on ilmoittanut ennen edellisiä eduskuntavaaleja ja joiden toteuttamiseksi kokoomus on pyrkinyt ja mennyt hallitukseen. Tällä menolla ennusteeni on se, että kokoomus kulkee suureen fiaskoon seuraavissa eduskuntavaaleissa. Verot ovat nousseet. Veroja piti alentaa. Sosiaaliturvamaksuja piti alentaa, yritysten toimintaedellytyksiä parantaa. Täällä kaikkia korotetaan, yritysten toimintaedellytyksiä heikennetään, ja kaikki on vain sen seurausta, että pääministeri Holkeri kuvittelee, että tällaista ihmeellistä kovan markan politiikkaa pitää harjoittaa Suomessa, uhrataan tälle keinotekoisen kovalle markalle kaikki. Tällä menolla lopulta sitten myös ajetaan hyvä taloudellinen tilanne todella umpikujaan. Edellisen hallituksen hyvä perintö hukataan ja ollaan sitten, kun kaksi vuotta vielä kuluu, todella Suomessakin sitten vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

Tällaista politiikkaa todella ei voi olla tukemassa. Ainoa järkevä suhtautumistapa tällä hetkellä näihin erinäisiin taloudellisiin kysymyksiin, lähinnä siis vaihtotasekysymykseen, on lähteä edistämään aktiivista toimintaa, lähteä parantamaan yritysten edellytyksiä, jotta suomalaiset yritykset voivat hankkia lisätuloja myös ulkomaankaupassa.

On toisaalta muistettava, että vaihtotaseongelma tai -kysymys on hyvin erilainen nyt kuin se oli 1970-luvulla, mutta ratkaisut, ne ehdotukset, joita hallitus tekee, ovat kuitenkin vanhan tilanteen mukaisia, 1970-luvun vastauksia tähän kysymykseen, kun me elämme kokonaan toisenlaisessa maailmassa tällä hetkellä. Siis niin vanhakantaista, rajoittavaa, supistavaa talouspolitiikkaa, jolla en voi nähdä olevan minikäänlaista tulevaisuutta.

Ehkä on turha tässä enempää hallitusta moittia. Se on epäonnistunut kaikessa. Vanhakanlainen sosialidemokratia jyllää hallituksessa ja sen mukaisia nämä toimenpiteet näyttävät olevan. Ennusteeni on siis, että kokoomus kulkee todelliseen fiaskoon tällä menolla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys n:o 40 laiksi vuodelta 1989 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys n:o 30 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusverosta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Viime vuosien aikana on valtaosa syntyvistä uusista työpaikoista syntynyt pääkaupunkiseudulle, noin 70-prosenttisesti näin on tapahtunut. Tästä on ollut seurauksena pääkaupunkiseudun erittäin voimakas kasvu ja sen aiheuttamat ongelmat niin alueelliselle kehitykselle koko maan mittasuhteissa että myös pääkaupunkiseudulle itselleen, jonka asukkaiden ongelmina ovat asuntopula, asuntojen hintojen huima nousu, yhteiskunnallisten palvelujen puutteet. Näistä kysymyksistä on käyty hyvin paljon julkisuudessa keskustelua ja on myös asetettu toimikuntia, työryhmiä, komiteoita selvittämään tätä tilannetta ja niitä toimenpiteitä, joita tilanne edellyttäisi.

Ministeri Rantasen johtama työryhmä istui varsin pitkään, ja sen työlle asetettiin hyvinkin suuria odotuksia. Kuitenkin työryhmän työn tulosten julkistaminen oli varmasti erittäin monelle pettymys. Rantasen muistiossa ei esitetä mitään uusia todella vaikuttavia keinoja, ei myöskään esitetä mitään sellaista, joka jo käytössä oleviin keinoihin ja menetelmiin nähden toisi uutta tehoa. Ei ehdoteta myöskään konkreettisia toimenpiteitä, joilla pääkaupunkiseudun ongelmia voitaisiin helpottaa. Ainoa konkreettinen esitys määrärahasta, joka Rantasen toimikunnan esityksiin sisältyy, on esitys 6 mil-

joonan markan korkotuesta tonttimaan hankintaan pääkaupunkiseudun kunnille. Tämä on todella tarpeeseen nähden varsin mitätön satsausesitys valtiovallan puolelta. Pitäisi olla kysymys aivan toisenlaisesta tuesta jo pelkästään maan hankintaan.

Tässä Rantasen toimikunnan esityksessä ei ehdoteta esimerkiksi sen 750 miljoonan markan saamista lisäbudjettina eduskunnan päätökseksi, joka tarvittaisiin, jotta pelkästään se asuntotuotanto, joka on esitetty toteutettavaksi hyväksytyssä budjetissa, voisi todella käytännössä myös toteutua. Siinä ei esitetä sitä 95 miljoonaa markkaa, joka välttämättä tarvittaisiin lisäbudjetin muodossa päivähoito-ongelmien ratkaisemiseen, jotta ne päiväkotihankkeet, jotka kunnissa ovat vireillä ja jotka on mahdollista toteuttaa tai aloittaa tämän vuoden kuluessa, myös toteutuisivat. Tällaisia esityksiä Rantasen työryhmältä olisi kaivattu puhumattakaan siitä, että nämäkään esitykset eivät vielä riittäisi tilanteen korjaamiseen.

Toisaalta pääkaupunkiseudun kasvun rajoitukseen liittyvät toimenpiteet ovat todella melkoisen mietoja sisällöltään. Tämä nyt käsitellyssä oleva rakennusvero jatkaa investointiveroa, jolta on aika kulumassa umpeen. Hallitushan ei voi investointiveroa jatkaa nyt esitetyn veron alkamispäivämäärän jälkeen ennen kuin vuoden kuluttua tällaisena tilapäisenä toimenpiteenä. Kuitenkaan tässä tilanteessa ei ole hallituksessa kyetty löytämään — tai ehkä ei ole haluttu edes etsiä — mitään pysyviä ratkaisuja, joilla voitaisiin sellaisia investointeja rajoittaa, jotka eivät ole perusteltuja näiden kasvuongelmien vuoksi, vaan esitetään jälleen määräaikaisveroratkaisua.

Vielä tämänkin jälkeen tilanne tulee olemaan se, että paineet vuoden lopussa rakennusveron lakattua tulevat olemaan erittäin suuret, ja rakentaminen, ellei muita toimenpiteitä toteuteta, tulee olemaan suunnitelmatonta ja arvaamatonta, ja ilmeisesti tulee johtamaan siihen, että asuntotuotanto, asuntorakentaminen, joka on jonkin verran vilkastunut, kun liikerakentamista ei ole voitu investointiveron vuoksi toteuttaa, tulee jälleen supistumaan, ellei siis mitään muita pysyviä ratkaisuja etsitä.

On syytä myös kysyä, mistä syystä tähän ratkaisuun sisältyvä porrastus on sen sisältöinen kuin se on. Hallitushan esittää, että kaupan investoinnit vapautettaisiin kokonaan verotuksen piiristä investointiveron kannon lakatessa, ne eivät siis tulisi uuden rakennusveron piiriin. On

syytä kysyä, sisältyykö tähän joitakin konkreettisia hankkeita, joille halutaan näyttää vihreätä valoa. Mieleen tulee esimerkiksi Vantaanportti-hanke, uusi mittava liike- ja ostoskeskus, jonka takana ovat suuret rakennusyhtiöt Haka ja Polar sekä myös muut suuret liikkeet, mm. E-liike. Onko tarkoitus tehdä räätälintyönä sellainen rakennusvero, että mm. tämän hankkeen etenemiselle annetaan mahdollisuudet?

On myös aiheellista kysyä, onko hotelli- ja majoitustoiminnan hankkeiden vapauttaminen seuraavassa vaiheessa rakennusveron tai yleensä verotuksen piiristä myöskään perusteltua. Miksi tällaiseen ratkaisuun on päädytty? Perusteet näille ratkaisuille eivät selviä esimerkiksi hallituksen esityksen perusteluista luottaessa.

Tarvittaisiin siis joitakin pysyviä toimenpiteitä, joilla voitaisiin estää ja säädellä sellaista rakentamista, joka keskittää entistä enemmän työpaikkoja pääkaupunkiseudulle ja joka seudun kehityksen kannalta ja asukkaiden palveluiden kannalta ei ole välttämätöntä.

Paras keino tähän olisi mielestäni sijaintilupajärjestelmän aikaansaaminen. Tämä voitaisiin tehdä nyt vireillä olevaa rakennuslain uudistusta siten toteuttamalla, että tämä mahdollistuisi, eli kunnat voisivat säädellä sitä, mitä rakennetaan, minkälaisia työpaikkoja tällä alueella toteutetaan. Miksi tällaiseen järjestelmään ei haluta mennä? Ilmeisesti takana on poliittinen vastenmielisyys yhteiskunnan säätelyä kohtaan ylipäänsä. Mutta tarvittaisiin todella välttämättä sellaisia toimenpiteitä, joilla voitaisiin tilanteeseen vaikuttaa. Nyt on uhkaamassa se, että ongelmia vain siirretään eteenpäin ja joudutaan täysin hallitsemattomaan tilanteeseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

7) Hallituksen esitys n:o 29 Outokumpu Oy:n ulkomaisten lainojen valtion takauksista

laki- ja talousvaliokuntaan

8) Hallituksen esitys n:o 31 laiksi öljyjätelmästä annetun lain muuttamisesta

sosiaalivaliokuntaan

9) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi maatalousrytittäjien tapaturmavakuutuslain 7 §:n muuttamisesta

10) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi ilmansuojelulain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Hallitus on vihdoinkin antanut lupaamansa esityksen ilmansuojelulain muuttamiseksi eräiltä osin siinä tarkoituksessa, että se, mitä eduskunnan siunauksellakin on sovittu Suomen osalta tehtävän otsonikerrosta tuhoavien aineiden vähentämiseksi, toteutuisi käytännössä.

Ministeri Bärnlund on useaan eri otteeseen todennut, että freonien käyttö tulisi lopettaa mahdollisimman pian. Tähän pyrkimykseen on ollut syytä yhtyä todella hartaudella. Olemme myös hartaudella odottaneet sitä, mitä tämä käytännössä merkitsee. Tämän päivän lehdet kertoivat, että tasavallan hallitus on tehnyt periaatepäätöksen siitä, että freonien ja halonien käytöstä tulisi luopua vuoden 1998 loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! On syytä tarkastella sitä, mikä tilanne loppujen lopuksi tällä hetkellä on freonien ja halonien käytössä Suomessa ja kuinka tuo tavoite voisi ehkä paremmin toteutua kuin sillä lain muutoksella, jota hallitus esittää.

Suomi käyttää nykyisellään 3 300 tonnia freoneja vuodessa, joka on vähän verrattuna kaikkeen siihen, mitä maapallolla käytetään — noin 1 000 000 tonnia vuodessa — mutta se on paljon, kun se lasketaan Suomen yhtä asukasta

kohti. Siis tällä tavalla meillä on aika suuri moraalinen vastuu freonin käyttäjänä.

Uusimmassa kannanotossaan hallitus lupaa muilla toimilla kuin tämän lainmuutoksen avulla pyrkiä siihen, että vuoteen 1993 mennessä puolet freonien käytöstä poistuisi ja loputkin vuoden 1998 loppuun mennessä. Tätä tavoitetta esitellessään ministeri Bärnlund totesi, että näin Suomi tulee karkimaaksi maapallolla tässä tärkeässä asiassa. Onkohan ihan näin?

Ranska on luvannut vähentää freonien käyttöä 3/4:lla kahdessa vuodessa, siis kahdessa vuodessa, vuoden 1991 loppuun mennessä. Tästä aiheutuu Ranskan valtiolle ja talouselämälle 2—3 miljardin markan välittömät kustannukset.

Aikoinaan Yhdysvalloissa Dupontin teollisuusjätti kehitti freonit 1930-luvulla ja aloitti niitten massiivisen teollisen tuotannon. Dupont-teollisuusjätti on päättänyt lopettaa — tai on käyttännössä jo lopettanut — freonien valmistuksen ja luopunut näin 50 %:sta USA:n freonimarkkinoita ja samalla 25 %:sta osuudestaan maailmanmarkkinoista. Näin Dupont on luopunut 3 miljardista markasta myyntituloja. Tähän tähtäävä toiminta alkoi jo 12 vuotta sitten, kun havaittiin, että freoneilla ja haloneilla on otsonikerrosta tuhoava vaikutus.

Samanaikaisesti alkoi korvaavien yhdisteitten kehittytyö, siis jo 12 vuotta sitten. Tämä johtava korvike-ehdoka on tuotemerkiltään HFC 134 a. Useilla suurilla teollisuusyhtiöillä on saman tyyppinen tuotekehittelyohjelma tämän HFC 134 a -tuotteen kehittämiseksi markkinalkelpoiseksi. Tasavallan hallitus ei joko ole tietoinen tästä asiasta tai ei ole tuonut sitä julki syystä tai toisesta.

Hallitus on huolissaan sen sijaan kotimaisen teollisuuden kilpailukyvyistä ja erikoisesti siitä, että se heikkenee. Suomessa kuitenkin ei valmisteta freoneja, ne tuodaan ulkomailta.

Kuinka helppoa tai vaikeaa on sitten luopua freonien ja halonien käytöstä Suomessa?

Aerosolikäytöstä hallituskin katsoo, että voidaan vuoden 1991 loppuun mennessä luopua, ainakin periaatepäätöksensä on näin kirjannut. Niistä voitaisiin luopua välittömästi. Jos ponneaineita tarvitaan, sellaisiksi kelpaavat aivan hyvin propaanit ja butaanit. Ranska on luvannut vähentää aerosolikäyttöä 90 % parissa vuodessa.

Toinen merkittävä käyttöryhmä on jäähdytyslaiteteollisuudessa. Siinäkin voi välittömästi vähentää freonien käyttöä ja luopua niistä ko-

konaan. Vuotoja vähentävää tekniikkaa pitäisi jo ylimenokautena kehittää, ja aivan erikoisesti tulisi ottaa käyttöön laitteistot, joilla freonit otetaan talteen kylmälaiteista. Näin on jo Ranskassa ja Suomen Turussa. Suomessa on varastoituneena 20 000 tonnia kylmälaiteisiin.

Palosammuttimet on kolmas ryhmä. Jo ensimmäinen vaihe olisi se, että harjoituksissa ja testeissä käytettäisiin hiilidioksidia freonien asemesta. Tosin tässä on se ongelma, että tuotetaan hiilidioksidia ylimääräisesti ilmaan.

Muoviteollisuuden osalta Finnfoam-niminen suomalainen yhtiö on omalla päätöksellään osoittanut, että freonien käytöstä voidaan välittömästi luopua. Hallitus katsoo, että tähän menee peräti kymmenen vuotta aikaa. Nyt voi jopa perustaa uusia freonia käyttäviä muovi- ja muita teollisuuslaitoksia. Tämä on aika uskomatonta.

Ehkä kaikkein vaikeinta on freonien ja halonien käytöstä luopuminen elektroniikkateollisuudessa ja eräissä nykyisissä liuotinkäyttötarkoituksissa. Tämäkään ei kuitenkaan ole nykytekniikalla mahdotonta eräitä aivan pieniä käyttötarkoituksia lukuun ottamatta.

Viittasin jo siihen, että hiilidioksidin käyttäminen korvaavana aineena on sinänsä ongelmallinen, koska se on mukana kasvihuoneilmiötä synnyttämässä. Montrealin sopimukseen sisältyy yllättävä ns. porsaanreikä näissä asioissa. Montrealin sopimuksen olennainen osa on sen liite 1, jossa luetellaan ne cfc-yhdisteet ja halonit, joita sopimus koskee. Freonien osalta tärkeimmät ovat yhdisteet cfc 11 ja cfc 12. Aivan yllättäen luettelosta on jäänyt pois freoni cfc 22 juuri sellaiseksi porsaanreiäksi, että sitä käyttäen voitaisiin tämä korvausoperaatio hoitaa. Nyt on kuitenkin niin, että cfc 22 on erityäin merkittävä kasvihuoneilmiön edistäjä. Siis suo siellä, vetelä täällä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt periaatepäätöksen, joka sinänsä on hyvä asia, että on edes sen saanut, mutta periaatepäätös ei ole laki. Suomen varsin moni hallitus on tehnyt monia periaatepäätöksiä, joiden todellista toteutumista on saanut odottaa. Niinpä henkilökohtaisesti mielestäni hallituksen lakiesitystä tulisi merkittävästi parantaa eduskuntakäsittelyn aikana seuraavasti:

1) Määrättäisiin tietty päivämäärä, minkä jälkeen Suomessa ei saisi käyttää, tuoda maahan eikä varastoida freoneja eikä haloneja. Esimerkiksi Ruotsi on ilmoittanut, että tällainen vuosi olisi 1994. Aivan hyvin Suomi voisi omak-

sua jo yhteispohjoismaisessa hengessä tuon saman tavoitteen.

2) Välttämättä ja myös laissa todeten tulisi sanoa, että ei saa perustaa uusia freoneja ja haloneja käyttäviä laitoksia tähän maahan.

3) Ylimenokaudeksi pitäisi ehdottomasti saada lupamenettely. Ilmoitusmenettely ei kerta kaikkiaan toimi. On tässä suhteessa erittäin merkittävää, että viikko sitten korkein hallinto-oikeus antoi ns. Veitsiluodon tapauksessa enakkopäätöksen, jonka mukaan lääninhallitukselta vietin lähes kaikki toimivalta rajoittaa teollisuuslaitosten toimintaa silloin, kun ne toimivat ohi sen, mitä lääninhallitus on ilmoitusmenettelyssä päättänyt. Siis toisin sanoen ilmoitusmenettely on näin jo järjestelmän tehty ennalta tehottomasti. Se on siis käyttökelvoton tässä tapauksessa. (Ed. Helle: Muutetaan vain!) — Näin teemme.

4) Ehdottomasti pitäisi laissa olla velvoite ottaa freonit talteen. Kuten jo totesin, meillä on pelkästään tällä hetkellä 20 000 tonnia freoneja laitteiden sisällä. Pitäisi olla ehdoton velvoite ottaa nuo freonit talteen.

Vielä paljon enemmän: Minä henkilökohtaisesti odotin, että ilmansuojelulain muutos sisältää laajemmaltikin ehdotuksen lupamenettelyyn siirtymiseksi kaikkien saastepäästöjen osalta, ei siis vain freonien osalta, mitä sitäkään osaa ei ole toteutettu tai olla toteuttamassa. Ehdottomasti tässä yhteydessä pitäisi, kun pykälä on nyt auki, päättää siitä, että lupamenettelyyn siirrytään välttämättä kaikissa saastepäästöasioissa, ja pitäisi tietysti asettaa myös selvät rajat saastepäästöille. Ne rajat voidaan tietysti myös asetuksella säätää.

Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on paikka todella merkittäviin muutoksiin ilmansuojelulakimuutoksen käsittelyn aikana.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Minusta on hyvä, että tehdään periaatepäätös asiassa, jossa ei kuitenkaan luonnonlakejakaan voi muuttaa. Eihän eduskunta voi päättää, että Suomessa noudatetaan luonnonlakeja, jollei toisin päätetä. Meillä on aikamoinen kehitystyö parhaillaan eri puolilla maailmaa käynnissä kyseisten aineiden korvaamiseksi muilla aineilla. Heti, kun hyvät aineet löydetään, niitä varmasti ruvetaan käyttämään.

Minustakin vaikein tapaus on elektroniikkateollisuus, joka piirilevyjen puhdistuksessa tarvitsee kyseisiä aineita, eikä ainakaan vielä näytä helpolta, että löydetäisiin mitään muuta, joka

sen korvaisi. Silloin minusta ei voi lailla määrätä, että niitä ei saa käyttää, koska elektroniikkateollisuus on sittenkin tärkeämpi kuin se haitta, joka siitä pienestä määrästä tulee.

Itse asiassa otsonikato ei kuitenkaan ole olleenkaan yhtä vaarallinen maapallon ja ihmisten kannalta kuin kasvihuoneilmiö. Jos me freoneja nyt voimme vähentää, suurin hyöty siinäkin tulee kasvihuoneilmiön hidastumisessa. Tosin freonien osuus on vain 1/6 siitä, joten se ei paljon vaikuta.

Kun ed. Pulliainen kehui sitä, että jotkin edelläkävijämaat jo 12 vuotta sitten ryhtyivät asiaa ratkomaan, ihmettelen, ettei hän nyt samalla sitten esittänyt, että Suomi olisi edes alkupäässä, kun ruvetaan kasvihuoneilmiön asioita ratkaisemaan. Siinäkin päätökset on tehtävä ajoissa eikä vasta sitten, kun se on jo kovin myöhäistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Totean ed. Tiurille, että laki toki voidaan kirjoittaa sillä tavalla, että siinä todetaan selvä kielto ja annetaan sitten ainokainen mahdollisuus piirilevyjen puhdistamiseen freonien avulla, eli tämä on ainoa asia, joka on sellainen poikkeus tällä hetkellä, jonka minä ymmärrän. Mutta kun se on näin selvästi ilmoitettavissa, se on myös laissa ilmaistavissa.

Arvoisa puhemies! Totean, että freonit ja halonit ovat mukana kasvihuoneilmiötä aikaansaamassa ja kaikki toimii summasäännön mukaan. Otsonikerroksen katoamisen osalta kysymys on peruuttamattomasta muutoksesta ja ketjureaktiosta. Kasvihuoneilmiössä sentään on kysymys ilmastojärjestelmien muutoksesta maapallolla ja siirtymisestä, jota on tapahtunut maapallon historiassa aikaisemminkin ja on eri suuntiin tapahtunut vielä, ja jääkausi-ilmiöt edelleen jatkuvat maapallolla, joten sitä on odotettavissa joka tapauksessa pitkä aika vielä tulevaisuudessakin. Kun laitetaan tärkeysjärjestykseen globaalisesti kymmenien- ja satojentuhansien vuosien perspektiivillä, otsonikerroksen kato on erittäin paljon merkittävämpi asia.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Otsonikerros kuitenkin hyvin hitaasti häviää. Siitä ei edes olla varmoja, onko se vähenemässä, koska auriongonpilkkujauskot hyvin paljon vaikuttavat siihen. Tällä hetkellä tutkijat eivät vielä ole varmoja siitä, että otsoni yleensä ilmakehässä on vähentynyt. Ainoa paikka, missä se on havaittu, on Etelämantereen yläpuolella, ja siellä se

johtuu erikoisolosuhteista. Nyt on huomattu, että siellä se on ollut ainakin jo 1950-luvulla, joten ei tämä ole ihan niin yksinkertainen asia kuin ed. Pulliainen väittää, mutta kasvihuoneilmiö sen sijaan on aivan selvä. Maapallon historiassa on ollut kausia, jolloin on ollut lämpimämpää, mutta kausien muutokset ovat vieneet aina tuhat, parituhatta vuotta. Jääkauden muuttuminenkin lämpimämpään välikauteen on kestänyt ainakin noin tuhat vuotta. Nyt tämä sama muutos aiotaan tehdä 50 vuodessa. Luonto ei sellaiseen pysty mukautumaan, vaikka ihminen vielä pystyisikin, joten se on suuri haitta.

Tällä hetkellä ilmakehässä on hiilidioksidia melkein 350 miljoonasosaa tilavuudesta, ja suurin huippu, mitä maapallolla tähän mennessä on miljoonan vuoden aikana ollut, oli 293, joten me olemme jo ylittäneet kaikki entiset rajat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kylähän asia sillä tavalla on, että kasvihuoneilmiö tulee peruuttamattomasti ja kaikkien aikojen nopeudella. Se on aivan totta. Totta on myös se, että mm. havupuut eivät pysy mukana tässä kehityksessä. Se on aivan selvä asia. Havupuita kasvaa sitten vain uudella alueella, jos niitä ylipäättään rikkidioksidin ja typen oksidien takia voi missään kasvaa, ja se tapahtuu nykyisen tundran alueella. Tätähän ilmastovyöhykkeen siirtyminen käytännössä merkitsee.

Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että jokainen ketjureaktio, joka on päästetty käyntiin, ei tarvitse mitään erillistä selvittelyä, kävikö tässä huonosti. Radiotekniikan professorin ehkä pitää muistella sitä, minäläinen on ydinreaktio käyntiin lähdettyään. Tässä on saman tyyppisestä, vähän toisella mekanismilla toimivasta kemiallisesta ketjureaktiosta kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys n:o 37 laiksi säädöksissä viitattavien standardien kielestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

12) Ed. Paloheimon ym. lakialoite n:o 20 laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Kahden viime vuoden aikana on ollut havaittavissa ilahduttavaa edistystä eduskunnassa kaikkien puolueiden kohdalla siinä, että puheissa puolueet ovat muuttuneet yhä ympäristöystävällisemmiksi. On selvästi voinut todeta, että täällä kilpaillaan siitä, kuka pystyy esittämään ympäristöystävällisimpiä lausuntoja. Kuitenkin varsinaiset teot ja jopa poliittiset teot ovat toistaiseksi olleet aika vähäisiä.

Kerran vuodessa täällä on eräs asia, joka on muita tärkeämpi. Se on budjetin käsittely joka syksy, ja siinä yhteydessä oikeastaan eduskunnalla olisi mahdollisuus näyttää ympäristöystävällisyytensä, ei niinkään ympäristön pääluokan kohdalla vaan kaikkien muiden pääluokien kohdalla, koska kaikkien muiden pääluokien käsittely on ympäristön kannalta huomattavasti tärkeämpää kuin ympäristöministeriön pääluokan kohdalla käyty käsittely.

Budjettia käsiteltäessä tietysti ensin tulopuolta tarkasteltaessa olisi verotuksen painopistettä muutettava. Tästä on puhuttu niin paljon, että minä en nyt enää siihen palaa. Sen sijaan meno puolen kohdalla eri pääluokkien kohdalla voitaisiin myös ottaa huomattavasti voimakkaampi kanta ympäristökysymysten puolesta. Nyt se laki, joka täällä on säädetty valtion tulo- ja menoarviosta, ei sisällä itse asiassa mitään veloitetta, tosin ilmeisesti mahdollisuuden siihen, että budjetin käsittelyssä eri pääluokkien kohdalla otettaisiin huomioon ympäristökysymykset.

Se lakiesitys, jonka olen tehnyt täällä nyt ja johon on yhtynyt edustajia kaikista eduskuntaryhmistä, on hyvin yksinkertainen ehdotus, joka kuuluu niin, että kaikissa budjetin pääluokissa on esitettävä tarkoitettujen toimenpiteiden ympäristövaikutukset. Tämä tarkoittaisi aluksi sitä, että tarkkailtaisiin määrällisesti eräiden suureiden kehitystä. Sellaisia suureita olisi-

vat esimerkiksi ilman eri aineosien pitoisuudet eri osissa maata, miten ne kehittyvät vuodesta toiseen, veden laatu eri indikaattoreilla mitattuna sekä sisävesissä että merialueilla, maaperän happamuusaste ja raskasmetallipitoisuus ja muut merkittävimmät ominaisuudet eri osissa maata, arvioitujen malmivarojen määrä, arvioitu puun määrä metsissä, puiden terveydentila puulajeittain eri osissa maata, luonnonvaraisten alueiden laajuudet eri puolilla ekosysteemeittäin ryhmiteltyinä ja uhanalaisten eliölajien määrät sekä näiden levinneisyysalueet. Nämä olisivat kaikki sellaisia kysymyksiä, joita pitäisi tarkkailla budjetin käsittelyn yhteydessä.

Tästä voitaisiin tietysti edetä jatkossa siten, että näitä pyrittäisiin muuttamaan taloudelliseksi, markkamääräiseksi, arvoiksi ja arvioida täten, mitkä ovat budjetin kokonaistaloudelliset vaikutukset, ja edelleen edetä siitä siten, että meillä pidettäisiin kirjanpitoa kokonaisuudessaan koko maassa paitsi rahasta, myös materiaali- ja energiavirroista.

Koska lakiesityksen taakse nyt on asettunut edustajia kaikista eduskuntaryhmistä ja käsitte-lyynkin osallistuu näin intensiivisellä innokkuudella suuri joukko kansanedustajia, niin uskon, että tämä saavuttaa paljon myötätuntoa osakseen valtiovarainvaliokunnassa, jonne tämä ilmeisesti, arvoisa puhemies, lähetetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ed. Lahti-Nuutilan ym. lakialoite n:o 22 laiksi avioliittolain 48 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

14) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 23 eräksi tasavallan presidentin valtaoikeuksien tarkistamisesta tarkoitukselliseksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Helle: Herra puhemies! SKDL:n ryhmä on tehnyt esityksen tasavallan presidentin eräiden valtaoikeuksien tarkistamisesta. Tässä puheenvuorossa esitän vain muutaman hahmotuksen lähtökohdistamme. Kyseessä on rinnakkaislakiesitys hallituksen aiemmin tekemälle omalle esitykselleen, jossa puhutaan myös presidentin vaalitavasta. Ja hallitus esittelee ja perustelee omaa ehdotustaan vaalitavan suhteen kansanvaltaisuuden, kansan suorien vaikutusmahdollisuuksien, lisäämisellä. On kuitenkin niin, että esityksen kansanvaltaisuus on irrotettu päätöksentekojärjestelmämme kokonaisuudesta. Presidentin suora kaksivaiheinen vaali nostaa presidentin tosiasiallista asemaa valtiollisen vallan käyttäjänä jopa ohi eduskunnan, joka toisaalta on myös suoraan kansan valitsema.

Presidentin vaalitavan ja valtaoikeuksien taustalla on perustavan laatuinen kysymys poliittisen demokratiamme luonteesta? Millaiseen demokratiakäsitykseen valtiosäännön uudistajat nojaavat tavoitteensa. Mielestämme valtiollisen päätöksenteon tulee perustua argumentointiin ja julkiseen keskusteluun, minkä keskeisenä elimenä on parlamentti. Poliittisen vallan ja päätöksenteon lähtökohtana on viime kädessä sen jakamattomuus. Poliittisia päätöksiä tehdään kansanedustuslaitoksessa jatkuvassa yhteydessä yhteiskunnalliseen keskusteluun vapaan mielipiteen ja tahdonmuodostuksen kontrollin alaisena. Parlamentin yläpuolella ei voida sallia mitään yläpuolista valtaa, muuta kuin se valta tietysti, mikä kansalla on parlamenttia valitessaan.

Demokratiakäsityksemme edellyttää tasavallan presidentin valtaoikeuksien kaikinpuolista parlamentarisoimista. Olemme tukeutuneet ehdotuksessamme kaikkiin kolmeen perusmalliin valtionpäämiehen nykyisten valtaoikeuksien kansanvaltaistamiseksi. Ehdotukseemme sisältyy niin presidentin vallan osittaista siirtämistä eduskunnalle, presidentin päätösvalan välitöntä siirtämistä valtioneuvostolle kuin tasavallan presidentin päätöksenteon sitomista valtioneuvoston enemmistön kantaan.

Vaikka viime vuosikymmeninä presidenttimme ei olekaan käyttänyt kaikkia hänelle valtiosäännön mukaan kuuluvia valtaoikeuksia ja niin ollen voidaan sanoa, että presidentin valta on tosiasiallisesti käytännössä parlamentarisoitunut, se ei kuitenkaan poista edelleenkaan pre-

sidentin keskeisiä valtiosäännön mukaisia mahdollisuuksia esimerkiksi määrätä ennen aikaiset eduskuntavaalit, vaihtaa tavoitteelleen sopivia ja mieluisia hallituksia tai asettaa itselleen myönteisiä virkamiehiä.

Herra puhemies! Presidentin valtaoikeuksien tarkistamista tarkoittava esityksemme ehtii varmasti perustuslakivaliokunnan käsittelyyn samanaikaisesti hallituksen esityksen kanssa. Toistaisin tässä vielä lyhyesti kuitenkin oleellisen sisällön aloitteestamme, joka siis tarkoittaa sitä, että presidentin valtaoikeuksia vähennettäisiin huomattavasti radikaalimmin kuin hallituksen esityksen mukaan.

Ensiksikin ennen aikaisen vaalien määräämisestä olemme esityksessämme sitä mieltä, että eduskunnan tulee itse päättää ennen aikaisista vaaleista enemmistöllään. Toiseksi Suomen suhteista ulkovaltoihin toteamme, että presidentin ulkopoliittisenkin päätöksenteon tulee liittyä valtioneuvoston enemmistön kantaan. Yleensäkin presidentin päätöksenteon tulee perustua valtioneuvoston enemmistön kantaan. Valtioneuvoston jäsenten nimittämisestä haluamme selkeämmät säännökset kuin nyt on ja mitä hallituksen esityksessä on, ja lähdemme siitä, että esimerkiksi ministerin vapauttamisvalta kuuluisi eduskunnan puhemiehelle.

Eduskunnan päättämän lakiehdotuksen palauttamisen suhteen esitämme muutettavaksi säännöksiä siten, että presidentin valtuus palauttaa vahvistamatta jättämänsä lakiehdotus eduskunnalle poistetaan. Asetuksen antamisen olemme myös valmiit ottamaan tyystin presidentiltä pois.

Presidentillä on nykyään oikeus nimittää lukuisa joukko erilaisia korkeita virkamiehiä. Näitten suhteen esityksemme pitää sisällään sen, että pääosin nimitysvaltuus siirretään valtioneuvostolle. On kuitenkin muutamia poikkeuksia. Esimerkiksi oikeuslaitoksen korkeim-

pien virkojen tulisi olla eduskunnan täytettävissä samoin kuin Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen korkeimpien virkojen. Yliopiston professoreiden ja muiden tämän kaltaisten tiedeyhteisöjen viran täyttämisestä olemme sitä mieltä, että asianomaisten yhteisöjen oman itsehallintonsa puitteissa tulee voida tehdä tämän tapaiset nimitykset. Piispojen ja arkkipiispojen nimittämisestä olemme sitä mieltä, ettei se kuuluisi sen paremmin presidentille kuin valtioneuvostollekaan, puhumattakaan eduskunnasta, vaan ne virat olkoot kirkon tai asianomaisten uskonnollisten yhteisöjen omia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Toivomme todella, että ehdotuksemme näiltä osin käsitellään asiallisesti perustuslakivaliokunnassa hallituksen esityksen yhteydessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

15) Eduskunnan palkkavaltuuskunnan toimintakertomus vuodelta 1988 (K n:o 2)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin

